

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL CARRER PORTAFERRISSA NÚMERO 21.**

CODI MHCB 112/06

(7 AL 31 D'AGOST DE 2006)

Barcelona, Barcelonès

**Promotor:
INGAIR S.L.**

**Realització:
ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals S.L.**

**Direcció tècnica:
Arqueòleg : Oriol Achón i Casas**

Manresa, novembre del 2006

INDEX

FITXA TÈCNICA	2
1.- INTRODUCCIÓ	3
1.1.- SITUACIÓ	3
1.2.- ÀMBIT D'ACTUACIÓ	5
1.3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA	6
1.4.- CONTEXT HISTÒRIC	7
1.5.- ANTECEDENTS	12
1.6.- OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	12
1.7.- METODOLOGIA	13
2.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES	14
2.1.- RASES DE SERVEIS	14
2.1.1.- Rasa de serveis de la planta superior	14
2.1.2.- Rasa de serveis 1 de la planta baixa	17
2.1.3.- Rasa de servei 2 de la planta baixa	19
2.2.- REBAIX DE L'ESCALA	21
2.3.- REBAIX DE L'ARQUETA	26
2.3.1.- Afectació de les estructures localitzades	31
2.4.- REBAIX DE L'ASCENSOR	33
2.5.- DOCUMENTACIÓ ARCADES	37
3.- CONCLUSIONS	41
4.- BIBLIOGRAFIA	44
ANNEX 1	
REPERTORI DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	
ANNEX 2	
INVENTARI FOTOGRÀFIC	
ANNEX 3	
INVENTARI MATERIAL	
ANNEX 4	
PLANIMETRIA	

FITXA TÈCNICA

JACIMENT:	Carrer Portaferrissa 21
MUNICIPI:	Barcelona
COMARCA:	Barcelonès
CODI MHCB:	112/06
COORDENADES UTM:	X: 430743.00 Y: 4583711.00
CAMPANYA:	7 d'agost a 31 d'agost de 2006
TIPUS DE JACIMENT:	Urbà
CRONOLOGIA:	Medieval- modern- contemporani
DIRECCIÓ:	Oriol Achón i Casas
DIBUIX DE CAMP:	Oriol Achón i Casas
DIGITALITZACIÓ DIBUIX ARQUEOLÒGIC:	Paco Núñez
EXECUCIÓ:	ARQUEOCIÈNCIA SERVEIS CULTURALS, SL
PROMOTOR:	INGAIR, S.L.

1.- INTRODUCCIÓ

Del dia 7 d'agost al 31 d'agost de 2006 s'ha dut a terme la intervenció arqueològica a la finca número 21 del Carrer Portaferrissa de Barcelona. Aquesta intervenció ha consistit en el seguiment, control i documentació dels rebaixos, tal i com s'indicava en el projecte d'intervenció arqueològica redactat pel **Museu d'Història de la Ciutat**, a partir de les obres d'adequació que s'estaven efectuant al local comercial d'aquesta finca. El número de codi d'intervenció del Museu d'Història de la Ciutat és el 112/06.

L'empresa promotora **Ingair S.L.** va ser l'encarregada de posar-se en contacte amb l'empresa **Arqueociència Serveis Culturals, S.L.**, per tal d'engegar les tasques necessàries de control i excavació arqueològica, sota la direcció tècnica de l'arqueòleg Oriol Achón i Casas.

1.1.- SITUACIÓ

Entorn geogràfic i geològic

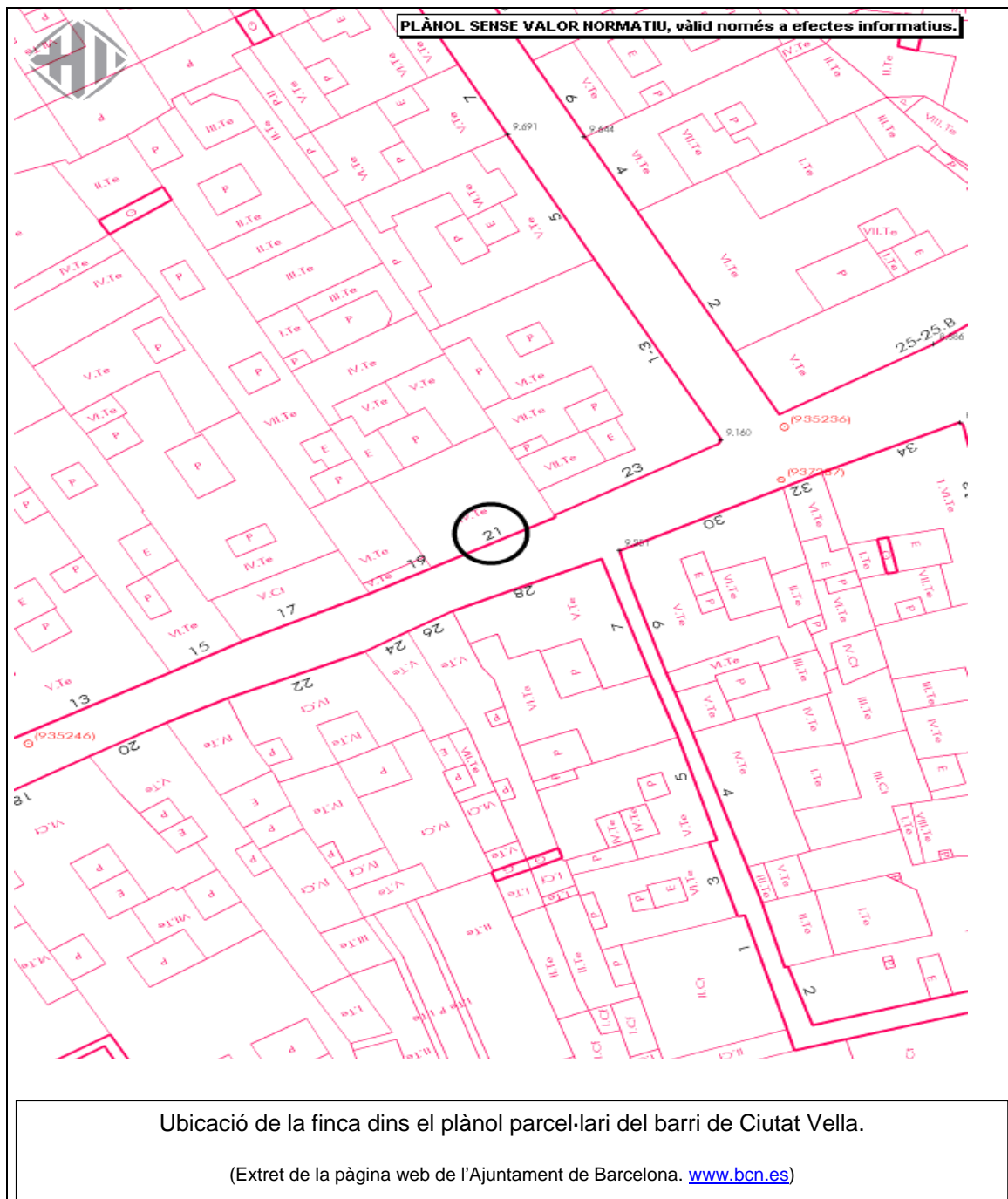
Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada i té com a límits el mar a l'est; la serra de Collserola (integrada dins la Serralada Litoral Catalana) al sud-oest, amb el cim de Sant Pere Màrtir; al nord, amb el Tibidabo, com a cim destacat; i al nord-oest, destaca el Puig del Baró; el delta del riu Llobregat al sud, i el delta del riu Besòs, al nord-est.

El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

La unitat morfològica denominada Pla de Barcelona es constitueix geològicament per materials quaternaris. Aquest està format per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues pliocèniques, amb alguns nivells de sorres i aquífers. Sobre el sòcol pliocènic se superposen uns dipòsits cíclics formats per argiles roges a la base, seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior, que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions climàtiques del Quaternari.

Aquesta plana baixa presenta dos monticles: el mont Tàber, de 15 metres d'alçada i format per materials pliocènics més una certa aportació de sorres i el Montjuïc, de 173 metres, format per argiles i gresos miocènics.

La finca intervinguda arqueològicament està situada al Carrer Portaferriça número 21, districte de Ciutat Vella de Barcelona. Dins la parcel·la 0112680-012 del plànol cadastral de la ciutat.

1.2.- ÀMBIT D'ACTUACIÓ

L'actuació arqueològica afecta parcialment el subsòl del local comercial del carrer Portaferrissa 21.

Situació de la parcel·la objecte d'intervenció arqueològica en una fotografia aèria. (Font: MHCB)

La finca en qüestió està descrita a la fitxa 604 del *Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històrico-Artístic de la Ciutat de Barcelona*. Correspon a la Categoria B, cap. II. Es descriu com un “casalot dels segles XVII-XVIII, consta de planta baixa amb portals d'arc escarser -un de reformat- i tres pisos amb una finestra i dos grans balcons de ferro forjat i llosana de rajoles el primer, tres balcons similars al segon i tres més, amb llosana d'obra al tercer. Al pati hi ha una escala descoberta sobre arcs carpanells de pedra, i a la façana són visibles uns esgrafiats geomètrics que ordenen l'asimètrica distribució d'obertures”.

Després de les obres de rehabilitació de la finca, podem afegir a la descripció anterior que la façana presenta quatre sortides al carrer. Una, correspon al local comercial més proper a la Rambla; una altra, és l'entrada principal dels habitatges, ambdues portes corresponen a un arc escarser de pedra. El local

comercial més proper a la catedral té dues obertures al carrer, d'aquestes, la del costat de l'entrada principal comparteix les mateixes característiques que les anteriors. L'altra, és una entrada reformada amb posterioritat, que presenta un alçat rectangular, coronada amb una biga de perfil rectangular de fusta.

Vista actual de la façana en la seva planta baixa i part del primer pis.

Quant als habitatges rehabilitats, aquests estan compartimentats amb dos dúplex a la part posterior de la planta principal de la finca, a més de quatre pisos per aquesta planta, més 5 pisos en cadascuna de les dues plantes superiors i un àtic a la darrera planta de la finca. Aquest casalot s'ha reconvertit en un total de disset habitatges.

1.3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

La zona del Casc Antic de Barcelona presenta una fossilització de les seves traces urbanístiques que venen d'època tardoantiga, ja que formaven part del *suburbium* de la ciutat romana i es perllonguen fins a l'actualitat. És per aquest motiu que qualsevol actuació arqueològica en aquest sector pot reportar noves dades sobre l'ocupació urbana al llarg de la història.

L'indret on s'ha dut a terme l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric. Tal com indica la legislació de patrimoni, d'acord amb l'article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del

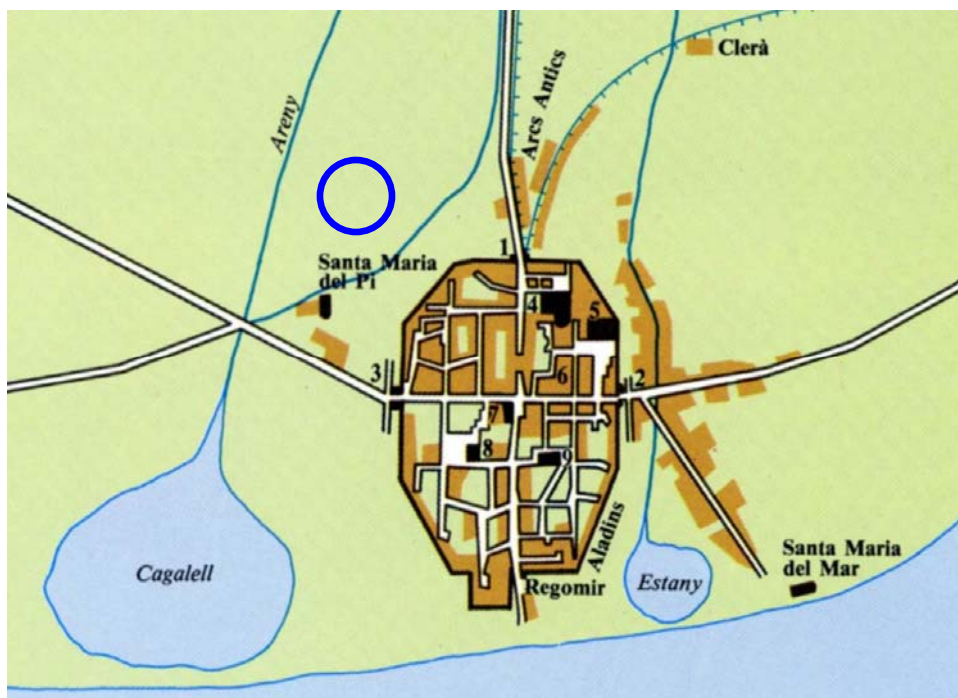
Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, qualsevol actuació que impliqui una afectació del subsòl està condicionada a una actuació arqueològica preventiva, per tal de documentar i valorar les possibles restes conservades.

1.4.- CONTEXT HISTÒRIC

La present intervenció s'ha realitzat a la finca descrita i ubicada al *suburbium* de la Barcino romana i alt-medieval, fora del recinte emmurallat tardoromà, a prop del portal de la plaça Nova i de la via sepulcral de la plaça Villa de Madrid.

La part més gran de la zona habitada de la ciutat era encerclada per les defenses construïdes al final del període romà. Aquestes quedaven interrompudes per quatre portes: Castellvell i Castellnou per una banda, i per l'altra, dues més, relacionades una amb la catedral i l'altra amb la porta de Mar o de Regomir. Es tractaven d'unes entrades flanquejades per bestorres semicirculars d'origen romà tardà.

A les darreries del segle X hi ha indicis que es comencen a incorporar els trams d'aquestes antigues muralles i les seves bestorres als habitatges de la ciutat, en un procés d'alienació. Així, les defenses del període tardoromà passaren a formar part de les residències particulars dels ciutadans eminents i de les institucions de la ciutat.

Plànol de Barcelona vers l'any 1000 segons Phillip Banks.

Remarcat en color blau la situació de l'excavació.

(Font: Catalunya Romànica)

El segle X es caracteritza per la reaparició del poblament suburbà. Durant els segles XI i XII l'expressió "suburbium" és utilitzada per determinar una zona al voltant de la ciutat que, en general, es correspon amb la que encerclaran les defenses construïdes al segle XIII. Aquesta zona inclou els ravals existents en aquell moment, entre d'altres Vilanova dels Arcs, el Pi, Bòria, Sant Cugat dels Arcs o Framenors.

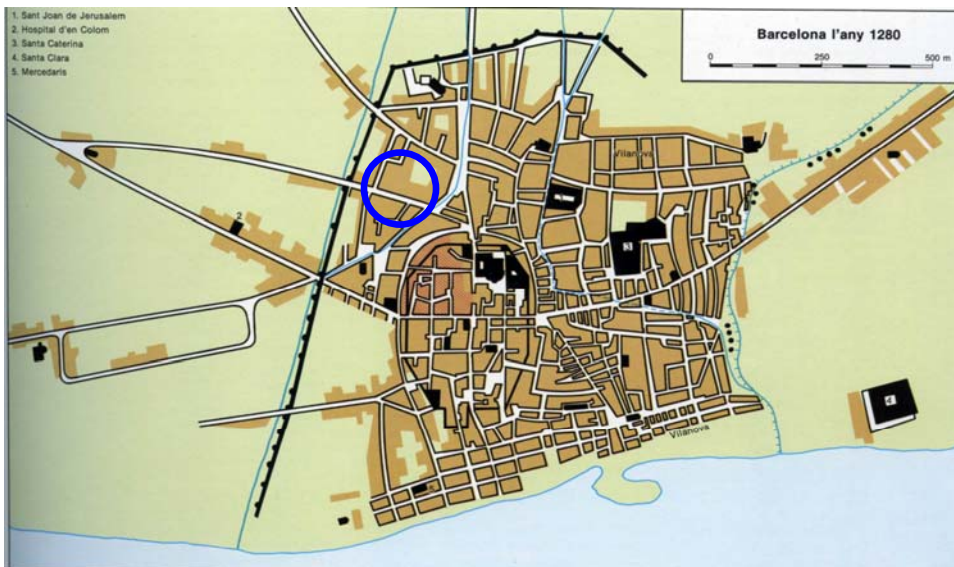
Al segle X, bona part d'aquesta extensió era pantanosa i situada a poca altitud, la qual cosa la feia inútil per l'agricultura i pel poblament. La travessaven un bon nombre de rieres, les dues principals eren les de Merdançà, anomenada de Sant Joan amb posterioritat, i els diversos torrents que anaven a parar a l'estany del Cagalell. El curs de la primera riera coincideix amb el traç del carrer de la Riera de Sant Joan fins arribar a la Plaça de l'Oli, de l'època medieval. El curs dels diversos torrents no és tan conegut. La documentació del segle XII indica que un d'ells seguia el traçat de l'avinguda del Portal de l'Àngel i un altre el de la Rambla, anomenada riera de Santa Anna; així com algun altre ramal o torrent que se situava a la zona de la intervenció.

Entre els segles XI i XII es fixà el traçat medieval de la ciutat i durant el segle XIII es precisaren els termes topogràfics. A principis del segle XII sembla que el creixement de la ciutat s'estabilitzà.

Ja al mateix segle XII apareix documentat el "territorium" de Barcelona, aquest s'estenia des de la serra de Collserola fins el mar, i del Besòs fins a Sant Pere Màrtir. Inclou els termes medievals de Provençanes, Sàrria, Sants, Cassoles, Agudells i Palomar. Aquest terme "territorium" i el de "suburbium" sovint semblen confondre's i per alguns casos podria entendre's que el territorium equival als dominis comtals.

El tret que caracteritza la ciutat del segle XIII és el circuit de defensa de la ciutat. Trobem fins a cinc portes al llarg de la muralla medieval: Framenors, Trentaclaus, Boqueria, Portaferrissa i Santa Anna. Cadascuna d'elles era flanquejada per dues torres poligonals. La Portaferrissa apareix esmentada entorn l'any 1240.

Si ens centrem en el procés d'urbanització del districte del Pi, aquest encara era lent en comparació amb d'altres zones de la ciutat. Fins el segle XIV, no quedà plenament oberta i definida tota la xarxa de carrers, inclòs el carrer Portaferrixa. L'any 1374 es menciona un alberg prop de la "porta ferrissa"; així doncs, el nom del carrer data, com a mínim, del segle XIV.

Plànol de Barcelona vers l'any 1280 segons Phillip Banks.

Ubicació de l'excavació remarcada en color blau.

(Font: Catalunya Romànica)

L'any 1358 el rei autoritza al Consell de Cent a construir unes noves muralles, s'inicien les obres el 1359. Aquestes muralles marcaran la configuració del Raval, és a dir el conjunt d'habitatges, horts i convents que s'agrupaven fora del recinte emmurallat construït al segle anterior i la seva evolució posterior. A partir d'aquest moment Barcelona presenta fins a tres recintes emmurallats, si bé el primigeni ja estava plenament alienat.

Plànol copiat el segle XIX d'un original anònim de 1697. En aquest es poden apreciar els recintes emmurallats dels segles XIII i XIV.

(Font: MHCB)

Durant el segle XV Barcelona viu a cavall de la crisi, iniciada ja a les acaballes del segle XIV, amb la crisi de 1380, i la crisi europea esdevinguda a partir de 1425-30. Així, cal destacar, la guerra civil catalana, entre 1462 i 1472, o les guerres dels remences, amb les seves repercussions per a la ciutat. Una de les quals fou sens dubte l'aturada del desenvolupament urbanístic. Barcelona, que havia crescut constantment durant els segles XIII i XIV, s'estancà del tot a mitjan del segle XV. A les acaballes del segle XV s'afavoreixen els projectes de redreç de la ciutat que no assoliren l'èxit esperat.

Amb tot, a principis del segle XVI aparegueren ja alguns signes de recuperació material de la ciutat, es tornen a construir grans edificis a la ciutat, lligat també a la recuperació demogràfica.

Detall del plànol de la ciutat copiat al segle XIX d'un original d'autor desconegut datat a finals del segle XVII, 1697 concretament.

Remarcat en blau la situació de l'excavació.

(Font: MHCB)

Malgrat aquest fet, les crisis se succeïren. La crisi del comerç marítim, la pèrdua de la capitalitat de la corona d'Aragó, la carestia,... deixaren el seu rastre en una ciutat que no s'estengué fora muralles fins el segle XIX. La guerra dels Segadors, de 1640 a 1654, i sobretot la guerra de Successió, de 1705 a 1714, tingueren també grans efectes en la distribució i renovació d'edificis i reordenació d'illes senceres de cases, per no parlar de la desaparició de barris sencers com el de la Ribera.

A partir de la implantació del Decret de Nova Planta, el 1715, amb tots els aspectes negatius que aquesta comportava, com la pèrdua de les institucions pròpies, és innegable que comporten una important millora econòmica que

tindrà el seu reflex directe en la creació de nous edificis i renovació d'altres. En aquesta línia observem un desenvolupament urbanístic destacable i que serà la llavor de les transformacions profundes, que tindran en el segle XIX un moment àlgid amb l'enderrocament de les muralles a partir de 1854. Poc després, el 1861, l'arquitecte Miquel Garriga i Roca, per encàrrec del consistori barceloní, entrega el recull de plànols, després de 22 mesos de tasca, on es recollien la distribució de totes les finques existents, així com d'altres aspectes vinculats amb l'eixample de la ciutat. En quant a la primera part d'aquest treball, els coneguts com a "Quarterons Garriga" ens permeten conèixer la ciutat a mitjans del segle XIX. Entre d'altres informacions, l'autor indica si es tracta d'una finca antiga o nova, i en el nostre cas la marca com a finca antiga. Tal i com es descriu a la fitxa del *Catàleg de Patrimoni Arquitectònic Històrico-Artístic de la Ciutat de Barcelona*, "Un casalot dels segles XVII i XVIII".

La finca objecte de la intervenció en l'aixecament dels "Quarterons Garriga" (Font: MHCB)

1.5.- ANTECEDENTS

A la zona que envolta la finca objecte de la present intervenció s'han localitzat, excavat i estudiat diferents jaciments arqueològics, que justifiquen per sí mateixos l'excavació arqueològica proposada. Com a precedents que han permès documentar diferents etapes històriques i prehistòriques, podem citar a prop de la zona d'intervenció l'excavació arqueològica realitzada al número 11 del carrer del Pi, on es documentaren enterraments del Neolític mig. La intervenció de la Plaça Vila de Madrid permeté localitzar i estudiar la via sepulcral d'època romana. Diferents intervencions arqueològiques a la zona propera de l'avinguda de la Catedral, carrer dels Arcs, Plaça Nova i al carrer Duran i Bas, han permès documentar sitges i estructures d'època Baix Imperial romana i estructures diverses d'època Baix Medieval i moderna. En una intervenció de l'any 2003 al carrer dels Boters número 13 es van localitzar estructures datades al Baix Imperi i a època medieval i moderna.

En aquesta mateixa finca, carrer Portaferrissa 21, els mesos de juny i juliol de 2005, ja es documentaren estructures d'època moderna, en la intervenció dirigida per Marta Maragall Moreno (ArqueoCiència SC, SL). Aquests s'aturaren per motius de seguretat, així com per la necessitat de modificar el projecte inicial de l'obra.

1.6.- OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Dins els treballs de rehabilitació de l'edifici en qüestió s'havia de fer un fossat d'un ascensor, construir una nova escala que comunicés l'antic pati elevat reconvertit en casal de cultura i el local comercial, així com diferents rases de serveis. La cota d'inici de l'obra era al jardí elevat, situat a la planta principal de la finca, a la cota +3,75m respecte la planta baixa (és a dir, a 13,20 metres sobre el nivell del mar, en endavant m snm). La cota final de l'ascensor baixava fins - 1,40 m respecte la rasant del paviment (a 8,10m snm).

A nivell general, l'objectiu de la intervenció era documentar arqueològicament les restes localitzades en els diferents rebaixos.

Igualment, la realització de rebaixos sense control arqueològic provocà la necessitat de documentar la secció resultant del rebaix de terres de l'antic jardí elevat, així com una rasa de serveis al mateix jardí elevat.

Durant la realització dels treballs arqueològics s'han documentat les arcades existents a la part del local més propera al carrer, seguint les indicacions dels tècnics del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

1.7.- METODOLOGIA

L'obertura del subsòl s'ha realitzat de manera manual, amb l'ajuda de maquinària lleugera, com el martell elèctric tipus "Hilti" per extreure els nivells de formigó.

Les tasques de documentació arqueològiques s'han desenvolupat seguint el mètode de registre de les dades que facilita l'excavació proposat per E. C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciment i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Es distingeixen i retiren manualment cada un dels diversos nivells i estrats localitzats, d'acord amb criteris estratigràfics, de textura, composició i color. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominat *Unitat Estratigràfica* (U.E.), que individualitza els uns dels altres i de la qual s'ha realitzat una fitxa. En aquesta, s'indica la seva ubicació en el context general del jaciment, definició i la posició física respecte a la resta d'U.E. amb què es relaciona i la seva datació. Els materials recuperats s'han separat en bosses diferenciades per cada U.E. Posteriorment, han estat rentats, siglats i inventariats. L'estudi d'aquests materials ens ha permès acostar-nos a la datació relativa de cada U.E.

Els treballs s'han completat amb l'aixecament planimètric dels diferents àmbits d'actuació, tot assenyalant els diferents nivells i estructures localitzades. Així com també, les plantes generals del jaciment, plantes de cada sector i seccions que complementin la documentació de cadascuna de les tasques desenvolupades. També s'ha realitzat el corresponent reportatge fotogràfic de les mateixes.

Un cop finalitzada la intervenció s'ha redactat la present memòria, on es presenten els resultats i conclusions. Així com també tota la documentació generada (Llistat d'U.E.'s, planimetria, documentació fotogràfica, inventari del materials ...)

2.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES

L'inici de la intervenció arqueològica ha consistit en la documentació de la rasa de servei practicada sense control arqueològic al jardí elevat. Les tasques han avançat amb la documentació de la secció resultant del rebaix efectuat també sense control arqueològic, a la zona on s'hi havia d'ubicar l'escala per accedir a la zona del jardí.

A la intervenció anterior, realitzada per l'arqueòloga Marta Maragall Moreno (ArqueoCiència S.C., S.L.), entre el 8 de juny i el 6 de juliol de 2005, es van aturar les tasques arqueològiques per motius de seguretat, en aquest punt concret, i a causa del replantejament del projecte inicial. Les tasques de rebaix es varen reprendre (ja al 2006) sense el corresponent seguiment arqueològic.

Ja amb el preceptiu seguiment arqueològic s'han documentat les diferents rases de serveis proposades per l'obra, així com el fossat d'instal·lació de l'ascensor, la documentació de les dues arcades conservades a l'interior del local comercial i l'excavació de l'espai necessari per a la instal·lació d'una arqueta de serveis.

La present intervenció iniciada el 7 d'agost s'ha acabat el dia 31 d'agost.

2.1.- Rases de serveis

Per criteris de l'obra, s'han practicat fins a tres rases de serveis per tal d'encabir-hi conduccions de PVC de desguàs d'aigües pluvials i residuals.

2.1.1.- Rasa de servei de la planta superior

A la planta superior del local s'hi practicà una rasa de serveis, sense control arqueològic.

Aquesta rasa era necessària per tal de conduir les aigües residuals dels diferents serveis del local comercial. A tal fi i efecte s'ha obert una rasa central amb tres ramificacions de curt abast, on s'han ubicat els diferents conductes que s'unificarien en un de central de major diàmetre. La rasa discorre perpendicularment

al sentit del carrer Portaferrixa. Malgrat que fou oberta sense el preceptiu control arqueològic, sí que s'han pogut documentar diferents nivells estratigràfics en els perfils corresponents al límit de la rasa.

Zona de l'escenari de l'antic teatre del Casal de Cultura, on es realitzà la rasa de serveis.

Aquest escenari fou construït l'any 1929.

Partint de la base que l'escenari on es produeix l'excavació de la rasa estava totalment desmuntat, i tenint en compte la seva situació a la planta superior del local es comença la documentació atorgant un número d'U.E. aleatori, en aquest cas la U.E. 2000, al nivell de terra superficial. Aquest nivell s'identifica amb un estrat de sorres brutes i terra de color marró barrejades, que trobem a una cota superior absoluta de 12,92m snm.

A l'esquerra l'estat en què es trobà la canalització U.E. 2003.

A la dreta un cop aquesta ja està neta.

En aquesta superfície s'evidenciava una rasa reblerta amb morters disgregats i restes de guix. S'han identificat, la rasa amb la U.E. 2001 i el reble amb la U.E.

2002, ambdós estrats cobrien i amortitzaven parcialment una conducció (U.E. 2003) de secció rectangular, que a la zona en qüestió descrivia una corba. Aquesta conducció (U.E. 2003) era bastida amb dues parets paral·leles, construïdes amb maons rectangulars a trencajunt avançat a terços, lligats amb morter. Presentava una secció rectangular amb una tapadora de maons rectangulars, situada a una alçada de 12,64m snm, conservada tan sols a l'extrem sud, i un fons pla també de maons rectangulars, a una cota de 12,34m snm. La profunditat d'aquesta canalització és de 34 cm, 10 dels quals estan reblerts per un estrat llimós de color verd fosc (U.E. 2007).

Podem observar la rasa U.E. 2001 i el seu reble U.E. 2002, a costat i costat de la rasa, així com la presència d'un tub de PVC a l'esquerra que ens assenyala que la canalització U.E. 2003 ja havia estat modificada amb anterioritat a la present intervenció.

A l'extrem contrari de la rasa s'ha documentat una estructura (U.E. 2004), amb una orientació NW-SE, formada per blocs de pedra amb una cara mitjanament desbastada, disposades en filades regularitzades alternant material constructiu, lligades amb morter de color blanc. Presenta un gruix de 40 cm i té una cota superior absoluta de 12,78m snm. Aquesta s'ha identificat com una estructura de reforç a la paret (U.E. 2006).

La paret de tancament de la finca (U.E. 2006) amb una orientació NW-SE, està bastida amb blocs de pedra bastant ben escairats, disposats en filades regularitzades amb material constructiu, lligats amb morter de calç. La U.E. 2004 seria posterior a l'U.E. 2006 ja que no presenten llei de trava entre elles. Aquest fet indicaria la posterioritat d'una respecte a l'altra, a més, la circumstància d'estar coberta, la U.E. 2004, i adossar-se-li l'estrat de sorres (U.E. 2000) indicaria que és anterior a aquest. Considerem que les U.E.'s 2004

i 2006 formarien una doble estructura murària per resistir millor les pressions dels estrats de rebliment d'aquest espai fruit de la creació del pati elevat.

A esquerra i dreta dues visions del mur U.E. 2004, bastit amb blocs de pedra poc escairats, maons en baixa proporció i abundant morter de calç.

A més, aquesta rasa ens ha permès aclarir les relacions físiques entre els murs de l'escenari i la resta del conjunt. L'escenari està delimitat per un muret, U.E. 2005, que està bastit amb maons massissos a trencajunt de terços avançats disposats en set filades. La seva alçada total és de 42 centímetres, amb una cota superior absoluta de 13,37m snm. A més, l'estructura (U.E. 2005) s'adossa als pilars que el delimiten (U.E. 2009). Aquests pilars, bastits igualment amb maons massissos revestits amb guixeria, se situen a una cota inferior de 12,66m snm. Així, tant el mur (U.E. 2005) com el pilar (U.E. 2009) de l'escenari, són posteriors a l'estrat U.E. 2000, ja que ambdós s'assenten al damunt seu. Tot i que en aquest espai no s'evidencia, no podem descartar que puntualment puguin recolzar-se al damunt d'una estructura anterior (U.E. 2008).

L'U.E. 2008, està formada per pedres i morter, i presenta una cota superior de 12,72m snm. Aquesta estructura (U.E. 2008), que discorre en paral·lel a les estructures U.E.'s 2004 i 2006, està tallada per la canalització (U.E. 2003) i està coberta per la U.E. 2000. Però donada la seva parcialitat en la localització i la no afectació de la mateixa per la rasa, no ha permès aclarir res més que no sigui apuntar la seva existència.

2.1.2.- Rasa de serveis 1 de la planta baixa

Aquesta rasa de serveis va ser motivada pel fet que el tub de PVC no va quedar cobert pel nivell de ciment (identificat amb la U.E. 1000), instal·lat tot

just una setmana abans d'iniciar la present intervenció. Aquest fet va provocar la necessitat d'aprofundir la rasa per tal de fer possible el cobriment del tub sense modificar la cota del nivell de circulació prevista en el projecte. Així, a l'inici de la intervenció es va procedir a extreure el tub de PVC que sobresortia 5 centímetres (presentant una cota superior absoluta de 9,51m snm) i ampliar i aprofundir la rasa amb l'ajut d'un martell elèctric "Hilti".

Vista general de la rasa just en el moment en què s'havia extret el tub de PVC. Aquest fou instal·lat el dia 3 d'agost i estava previst que quedaria cobert amb el nivell de ciment (U.E. 1000). El fet que no el cobris va provocar la necessitat d'aprofundir la rasa. Això, va permetre documentar el nivell de formigó instal·lat a principis del 2006 (U.E. 1001). Així com la malla electrosoldada (U.E. 1002).

Aquesta ampliació va permetre identificar un altre tub de PVC (U.E. 1003), a una cota superior absoluta de 9,30m snm, que havia estat instal·lat amb posterioritat al nivell de formigó (U.E. 1001), ja que s'identificava una rasa (U.E. 1004) practicada per encabir el tub U.E. 1003. A més la rasa (U.E. 1004) tallava la malla electrosoldada (U.E. 1002). Un cop instal·lat el tub es procedí a reblir la rasa amb un nou nivell de formigó (U.E. 1005).

A l'esquerra vista general del tub (U.E. 1003)

A la dreta, detall de U.E. 1003, el fet que talli la U.E. 1001 i U.E. 1002, permet datar la seva instal·lació abans de l'agost de 2006 i amb posterioritat al desembre de 2005 quan s'instal·laren les U.E.'s 1001 i 1002.

Un cop assolida la profunditat desitjada, 16 centímetres, (a una cota absoluta de 9,30m snm), s'ha procedit a reubicar el tub de PVC prèviament extret i

cobert provisionalment amb sorres i després substituïda la sorra per un cobriment definitiu de ciment.

A l'esquerra visió de la rasa abans de reubicar el tub.

A la dreta procés de cobriment provisional amb sorres

2.1.3.- Rasa de serveis 2 de la planta baixa

La segona rasa de serveis tenia com a finalitat connectar el tub de PVC que des de la rasa de serveis de la planta superior havia de connectar amb el tub de desguàs general de la finca, que ja havia estat instal·lat amb posterioritat a la intervenció dels mesos de juny i juliol de 2005 i amb anterioritat a la present intervenció, concretament entorn el mes de desembre de 2005.

La rasa ha estat plantejada perpendicular al sentit del carrer i connecta la zona de l'escala, i el tub general de desguàs de la finca, que discorre paral·lel al carrer. La seva trajectòria és de poc més de cinc metres de recorregut i repeteix el repertori d'unitats estratigràfiques ja identificades a la rasa 1 de la planta baixa.

A l'igual que aquella, la seva obertura s'ha practicat amb l'ajut d'un martell elèctric tipus "Hilti". Així, es repeteixen les capes de ciment (U.E. 1000), a una cota superior de 9,45 m snm, i de formigó (U.E. 1001), a una cota superior de 9,37 m snm. Tot i localitzar-se el nivell de retícula metàl·lica electrosoldada (U.E. 1002)

aquesta no s'ha vist afectada pel rebaix, que no superarà els 20 centímetres, ni d'ample ni de fons.

Foto general de la rasa 2 de serveis, en ple procés d'obertura.

La rasa presentava un lleuger desnivell de dos centímetres, per tal de dotar de pendent el tub de PVC. Així, mentre que al costat de la zona de l'escala la rasa té una cota d'afectació de 9,29m snm, a la seva part més propera al tub general de desguàs, té una cota d'afectació absoluta de 9,27m snm. El tub general de desguàs (U.E. 1006), correspon a un tub de PVC de 24cm de diàmetre. Aquest discorre paral·lel al mur de tancament de la planta baixa (U.E.'s 1115 i 2024), esta ubicat en aquest punt a una cota superior de 9,35m snm. S'ha practicat una obertura en el mateix, per tal de que desguassin les aigües residuals del tub que s'ha instal·lat. D'aquest tub (U.E. 1006) podem dir que s'instal·là en posterioritat a la U.E. 1001 ja que la seva rasa (U.E. 1007) tallava les U.E.'s 1001 i 1002. Està reblert per un nou nivell de formigó (U.E. 1008) fins assolir una cota superior de 9,37m snm, la mateixa que la U.E. 1001.

A l'esquerra
Detall de la
localització
dels dos
nivells U.E.'s
1000 i 1001.

A la dreta
vista general
de la rasa a
la fi de la
seva
obertura.

Abans
d'ubicar-hi el
tub de PVC
de 14
centímetres
de diàmetre.

Un cop instal·lat el tub de PVC es procedeix a cobrir la rasa amb ciment deixant preparat el punt de connexió amb l'escomesa, que provinent de la planta superior havia de creuar l'espai que s'havia de replantejar per tal d'encabir-hi l'escala que comunicés ambdues plantes.

A l'esquerra la rasa un cop reblerta amb ciment.

A la dreta el procés de la instal·lació del tub de PVC que comunica la rasa de serveis 2 amb el tub que aprofitant la U.E. 2003 arriba des de la rasa de serveis de la planta superior fins a l'espai de l'escala.

2.2.- Rebaix de l'escala

Aquest rebaix fou iniciat a la intervenció dirigida per l'arqueòloga Marta Maragall Moreno (ArqueoCiència SCSL) els mesos de juny i juliol de 2005, quan per mesures de seguretat es decidí aturar les obres, fet que també venia provocat pel canvi de projecte de com havien de ser les escales que comunicuessin la planta baixa amb el pati elevat.

A l'esquerra vista aèria general de la zona abans d'iniciar la present actuació.

A la dreta detall de la retícula de metall que forma part de la fonamentació (U.E. 2011) dels pilars (U.E. 2010). Fruit de la replanificació del jardí elevat per convertir-lo en casal de cultura.

Amb tot així, i prèviament a la present intervenció, s'iniciaren sense control arqueològic aquestes tasques, fet que provocà l'aturada de les mateixes per part de les administracions pertinents. Per tant, a l'hora d'iniciar la present intervenció, la major part del rebaix ja estava realitzat, fet que ha motivat que es

documentessin les seccions resultants de tal acció i controlant el rebaix de la resta de la zona afectada.

Primerament s'ha procedit a documentar els talls resultants, identificant els diferents nivells que reblen l'espai ocupat pel jardí elevat. A més, s'han aixecat les seccions corresponents.

A la part superior de la secció, a una cota inferior absoluta de 13,00m snm s'han observat els pilars de ferro colat que permeten que el pati elevat sigui cobert. Aquests pilars tenen una fonamentació (U.E. 2011), formada per dues bigues de ferro colat i una retícula de biguetes de ferro, que formen una retícula amb una potència de 1'50 m, la seva cota inferior absoluta és de 11,50m snm.

Aquesta fonamentació serveix per possibilitar el cobriment del jardí elevat, que considerem coetani a la conversió del jardí elevat en casal, els anys 20 del segle XX. A la secció resultant d'aquest rebaix es documentaren fins a setze accions en el temps diferenciades i diferenciables.

A l'esquerra imatge general de la secció resultant amb els puntals que reforçaven la fonamentació (U.E. 2011). A la dreta detall de la identificació de diferents nivells de reompliment del jardí elevat, concretament les U.E. 2013, 2016 i 2017, entre el primer i el segon nivell s'evidencia la U.E. 2014.

A la part superior del tall, a més de la fonamentació U.E. 2011, s'han documentat un seguit de nivells de sorres brutes, terres i runa que recreixen el subsòl per tal de formar el pati elevat, afegides a finals del segle XIX. Es corresponen a les U.E.'s 2012, 2013 i 2014. També s'ha localitzat una canalització de secció rectangular (U.E. 2026) construïda amb maons massissos identificada a la secció lateral i la seva rasa (U.E. 2027) per

construir-la. Posteriorment la rasa es rebleix amb les mateixes sorres brutes (U.E. 2028) que s'havien extret al fer la rasa.

Per sota dels estrats afegits el segle XIX, s'han localitzat dues estructures bastides amb blocs de pedra mitjanament escairats amb una cara plana que configura la cara vista de la paret, lligats amb morter de calç barrejat amb argiles que donen la coloració ocre al morter. Aquestes estructures corresponen a un mur (U.E. 2015), amb una cota superior absoluta de 10,42m snm i una cota inferior absoluta de 9,90m snm, i la seva banqueteta de fonamentació (U.E. 2018), amb una cota inferior absoluta de 9,48m snm. Ambdues estructures poden ser datades per paral·lels i tipologia constructiva dins la baixa Edat Mitjana, possiblement finals del segle XIV o principis del segle XV. Igualment s'observa la seva rasa de fonamentació (U.E. 2019), practicada a l'estrat de sorres (U.E. 2017) ubicat en aquest punt a una cota superior absoluta de 9,70m snm, anterior a la construcció del mur (U.E. 2015), i, per tant, anterior al segle XV.

Dues visions de l'estructura U.E. 2015 i la seva fonamentació U.E. 2018.

El rebliment (U.E. 2016), format per terres argiloses de color marró, anul·la l'estructura (U.E. 2015) i reflexa el nivell de circulació del pati relacionat amb la finca bastida a finals del segle XVII o molt a començaments del segle XVIII. Es troba a una cota absoluta superior que oscil·la entre els 10,60 i els 11,29m snm.

A la secció lateral (veure plànol 7. Secció F-F') s'observa la relació entre la U.E. 2016 i la banqueteta de fonamentació (U.E. 2021) del mur de tancament de la

planta baixa (U.E. 2020). Aquests foren bastits alternant blocs de pedra lleugerament desbastada disposats en filades regularitzades amb material constructiu datables a finals del segle XVII o molt a començaments del segle XVIII. La cota superior absoluta tant de la banqueteta (U.E. 2021), com de l'estrat que amortitza el mur U.E. 2015 (U.E. 2016) és de 11,29m snm, en aquest punt, mentre que la cota absoluta inferior també varia de la secció lateral i la central entre els 9,50 i els 9,70m snm. El pendent que descriu la cota superior de la U.E. 2016 ens indica que el pati en el moment de la seva construcció ja presentava un pla inclinat, que estava destinat a evitar que les aigües pluvials entressin a la planta baixa, tot i que no ha estat possible determinar si en origen presentava un desnivell esglaonat.

Perspectiva general de la secció resultant del tall a la zona de l'espai de l'escala

Aquest és el repertori d'unitats identificades en el tall resultant del rebaix practicat sense control arqueològic amb una cronologia que va des del finals del segle XIV fins el segle XX.

La zona afectada pel replanteig de l'escala amida 4,60 metres per 3,60 metres, deixant un rectangle de 1,20 metres per 1,65 sense rebaixar. Aquest fet ha provocat que el rebaix tingui una planta formada per tres rectangles, un rectangle principal de 4,60 metres de llarg i un ample de 1,95 metres i dos rectangles laterals de 1,65 metres per 1,70 metres. La cota absoluta inicial és de 9,45m snm i una cota inferior de rebaix de 9,00m snm.

Aquest rebaix permet identificar tres noves unitats estratigràfiques. La U.E. 2022, que correspon a un estrat sorrenc, es troba a una cota superior absoluta

de 9,20m snm, que està tallat per la rasa de fonamentació (U.E. 2023) del mur (U.E. 2024).

Aquest mur (U.E. 2024) bastit amb pedres poc escairades amb una cara plana, lligades amb morter de calç de color blanc. Es correspon a una paret de la finca anterior a finals del segle XVII, té una cota superior absoluta de 9,50m snm, alhora que és anterior al reble (U.E. 2016) del mur (U.E.2015).

A l'esquerra, secció resultant del tall lateral amb les U.E.'s 2012, 2013, 2014, 2016, 2017, 2020, 2021, 2022, 2024 i 2026.

A la dreta, vista en perspectiva del mur U.E. 2024.

Per sobre del mur (U.E. 2024) en aquell moment, finals del segle XVII o principis del segle XVIII, s'hi bastiren la banqueta (U.E. 2021) i el mur (U.E. 2020). Ambdues estructures estan bastides alternant material constructiu i blocs mitjans i grans de pedra mitjanament escairades amb una cara plana que configura la cara vista lligats amb morter de calç de color blanc.

Els estrats (U.E. 2017 i U.E. 2022) són de deposició pluvial i/o fluvial, formats el primer per sorres, amb argiles i graves, i el segon per sorres exclusivament. Encara que el material recuperat és testimonial, aquest està molt rodat i presenta una cronologia d'època romana. El fet d'estar rodat ens permet apuntar que fou arrossegat en un moment indeterminat entre els segles IV i XIV, possiblement relacionable amb els diversos cursos de torrents que nodrien l'estany anomenat de Cagalell. Aquests podrien passar per aquesta finca, encara que fos en alguna crescuda o torrentada, que hauria facilitat el trasllat i sedimentació de les sorres i graves arrossegant també material ceràmic.

Sembla clar però que aquesta sedimentació no fou realitzada en una única crescuda sinó en la successió de diverses riades. Aquests estrats es veuen afectats amb la construcció del mur U.E. 2024, ja que són tallats per la seva rasa (U.E. 2025). Aquest fet es repeteix per la U.E. 2017 amb la construcció de la banqueta (U.E. 2021) ja que és tallat per la rasa U.E. 2023.

Un cop finalitzat el rebaix es procedeix a bastir l'estructura metàl·lica i aixecar les parets que emmarquen l'espai ocupat per la escala, reblint l'espai existent entre els murs i el tall practicat, aportant terres de la terrera.

A l'esquerra foto final del rebaix de l'escala.

A la dreta, un cop construïdes les parets i feta la plataforma de formigó de fonamentació de la nova escala.

Quan les parets estan aixecades és procedeix a crear una sabata de formigó que és la fonamentació de la nova escala, aquesta sabata regularitza la cota de circulació general de la planta baixa 9,46m snm.

2.3.- Rebaix de l'arqueta

Aquest sondeig (d'1x1m i una profunditat de 80 cm) se situava tot just a 75 centímetres de la porta reformada que citàvem en la descripció de la finca (1.2.- Àmbit d'actuació), a 75 centímetres de la paret que limita amb la finca número 23 i a 3 metres i 82 centímetres de distància de la paret que separa el local comercial de l'entrada principal a l'edifici. A més inclou la sortida al carrer d'una rasa de 30 cm d'amplada ubicada al bell mig del sondeig.

Plantejament del sondeig corresponent a l'arqueta de serveis. Situada a peus de l'accés citat.

Un cop situada i planejada s'ha procedit a iniciar l'obertura de la mateixa. Amb l'ajut d'un martell elèctric tipus "Hilti", s'han extret dos nivells successius de ciment (U.E. 1200) i formigó (U.E. 1201). Estaven ubicats a una cota superior 9,45m snm i a 9,42m snm. Per sota d'aquests s'ha documentat la malla electrosoldada "mallazo" (U.E. 1202), a una cota superior absoluta de 9,35m snm, i un rebliment d'anivellament format per graves mitjanes (U.E. 1203), amb una cota absoluta inferior de 9,22m snm.

Aquests quatre nivells estan datats dins el segle XXI, concretament amb posterioritat a l'estiu del 2005 i amb anterioritat a l'inici de la present intervenció. Tres d'aquests nivells (U.E.'s 1200, 1201 i 1202) també han estat identificats amb els números d'U.E. 1000, 1001 i 1002 i els 1100 i 1101; el quart estrat U.E. 1203 té el seu equivalent al nivell de graves (U.E. 1102) a la zona de l'ascensor.

A l'esquerra la U.E. 1202, és ben visible la malla electrosoldada

A la dreta vista de la U.E. 1203, l'anivellament de graves de mida mitjana.

Just per sota del nivell de graves (U.E. 1203) hi trobem un estrat format per morters disgregats de poca potència, 2 cm (U.E. 1204), que cobreixen un nivell d'argiles molt plàstiques (U.E. 1205) també de poca potència, 2 cm. Aquests dos nivells semblen correspondre a la circulació d'aquesta obra, un cop eliminats els nivells de circulació existents al local, dels quals no se n'han localitzat restes ni indicis durant el rebaix.

Vista general del sondeig un cop localitzat l'U.E. 1205

La U.E. 1205 cobreix un estrat (U.E. 1206) format per sorres brutes poc compactades, poc plàstiques i de color grisós, que presenta una cota superior de 9,20m snm. Aquest estrat amortitza una estructura complexa de desguàs d'aigües residuals identificada inicialment amb la U.E. 1209 i cobreix un estrat d'argiles (U.E. 1216) compactades de color marró, que és tallat per la rasa (U.E. 1207) de l'estructura.

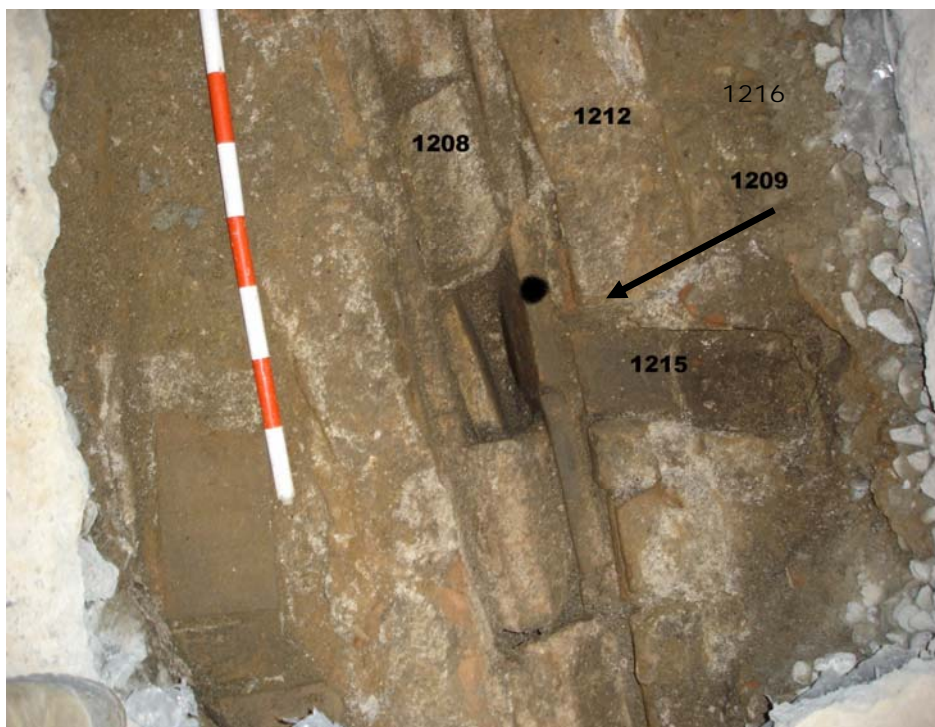
Un cop observat que la canalització no correspon a una estructura simple, s'ha iniciat la identificació de com a mínim set accions temporals. La primera d'elles és l'acció negativa (U.E. 1207) de fer una rasa que talla l'estrat existent d'argiles (U.E. 1216) per encabir-hi la present estructura. Al seu interior s'hi construeixen dues parets de maons massissos disposats a trencajunt avançat a terços, lligats amb morter de calç de color blanc, que han estat identificades com a U.E. 1212.

Vista general del sondeig un cop extret la major part de l'U.E. 1206, l'estrat de sorres que amortitzava aquesta canalització.

L'espai que resta entre la paret i el límit de la rasa oscil·la entre 2 i 4 centímetres i està reblert per sorra i a la part inferior del mateix per algun maó disposat de cantell, que ha estat individualitzat amb l'U.E. 1213. A la part inferior, dins d'aquesta primera canalització, s'encabeix una nova estructura formada per mitjacanyes amb la seva cara interior vidrada. Aquestes se situen a la cota inferior de l'element (U.E.1212). Amb la seva disposició dibuixen un fort pendent d'un 10%. Per sobre de les mitjacanyes s'hi ubiquen, per regularitzar la seva cota superior, un o dos maons a cantell lligats amb morter de calç de color blanc. (Veure plànol 10. Seccions G-G' i H-H')

Aquesta canalització (la mitjacanya i els maons a cantell) s'identifica amb la U.E. 1209. Entre les parets (U.E. 1212) i aquesta canalització existeix una separació d'un centímetre, que es rebleix amb morter de calç de color blanc i trossos de maó (U.E. 1211). Per últim, s'instal·la una tapadora formada per maons rectangulars massissos (U.E. 1208), que trobem parcialment enfonsats i que formaven la coberta de la claveguera. Aquest esfondrament provocà que part de la U.E. 1206 es filtrés a l'interior de l'estructura U.E. 1209.

Podem observar a la imatge les diferents parts identificades abans de procedir a extreure el reble de la canalització U.E. 1209.

A més observem a la part dreta l'existència d'un ramal identificat amb l'U.E. 1215.

Detall de les estructures U.E. 1209, 1212 i 1215.

A part de les accions descrites, que configuren l'estructura de desguàs perpendicular al carrer Portaferrissa, s'ha identificat un ramal que desguassa a

la canalització principal. D'aquest tan sols en són visibles poc més de 20 centímetres de llargada i sembla estar construït amb posterioritat a la primera, ja que talla la part superior de la paret U.E. 1212. Les seves parets aprofiten el retall practicat per la seva construcció, s'adossen a les primeres. Aquest ramal no conserva cap mena de coberta i el seu rebliment és el mateix estrat de sorres brutes U.E. 1206, fet que ens indicaria el mateix moment d'amortització. Tanmateix, i a l'igual que s'ha documentat a la canalització U.E.1212, també en aquest ramal s'ha observat una acció negativa (U.E. 1214) que talla l'estrat d'argiles existent (U.E. 1216).

Vista general de la canalització un cop extretes les restes de la coberta (U.E. 1208) i la part de les sorres (U.E. 1206) que amortitzaven la coberta i l'estructura que es filtraren dins la conducció (U.E. 1209) formada per mitjacanyes amb l'interior vidrat i els maons a cantell.

A la part inferior de la fotografia és visible part del marxapeus lític que cobreix la canalització (U.E. 1210) just al límit de la línia de façana i el carrer.

Malgrat que l'excavació dels estrats associats a aquestes estructures no ha permès la recuperació de material arqueològic, la tipologia constructiva i la seva disposició estratigràfica ens ubiquen en un horitzó cronològic entre les darreries del segle XVIII i principis del segle XIX.

A tocar de la línia de façana, la rasa de serveis ha permès la localització parcial d'un bloc de pedra que podria correspondre a part de l'antic marxapeus (U.E. 1210) de la porta actual. Aquest es troba a una profunditat de 35 centímetres respecte la cota actual de circulació del carrer (és a dir, a 9,08m snm).

2.3.1.- Afectació de les estructures localitzades

Un cop localitzada l'estructura de desguàs general de la finca (U.E. 1209), el passat 22 d'agost, s'informà de la localització d'aquesta al Museu d'Història de la Ciutat i a la Direcció General de Patrimoni. Un cop realitzada la visita d'obres per part dels tècnics de les administracions pertinents, se'n va autoritzar el seu desmuntatge, un cop documentada la estructura.

Les tasques s'han iniciat amb el desmuntatge de l'estructura complexa formada per les parets de la canalització central (U.E. 1209), (amb una cota superior absoluta de 9,04m snm). El seu desmuntatge ha permès confirmar que entre aquesta paret, bastida amb maons a cantell i la paret (U.E. 1212), construïda a trencajunt a terços avançats, existia un estrat de morter de calç que reblia l'espai existent entre l'una i l'altra. Aquest tenia un centímetre de gruix i ha estat identificat amb el número U.E. 1211. A la seva part inferior, on l'espai de separació creixia, aquest estava reblert també amb material constructiu fragmentat, concretament fragments de maons.

Així mateix, el desmuntatge d'aquestes dues estructures ha permès documentar la rasa practicada per tal d'encabir aquesta estructura complexa de desguàs (U.E. 1207) a l'estrat d'argiles (U.E. 1216). El retall (U.E. 1207) té una cota superior de 9,14m snm i una cota inferior no identificada al no veure's afectada completament pel rebaix, del qual la seva cota absoluta inferior a 8,62m snm.

A l'esquerra es poden observar les relacions existents entre la canalització central (U.E. 1209) i l'estructura (U.E. 1212) que la flanqueja, en el procés de desmuntatge. A la imatge de la dreta, un cop desmuntada també la U.E. 1212, que ens permet veure la secció resultant d'aquesta estructura complexa de desguàs general de la finca.

El desmuntatge ha permès identificar el paviment (U.E.1218) sobre el qual es construeixen les dues parets (U.E. 1212) i on s'assenta el morter de calç (U.E.

1211). Aquest paviment (U.E. 1218) està format per rajoles crues de 24x24cm. La cota final d'afectació arribava a la part superior d'aquestes, tot i que tipològicament podem dir que tenen, habitualment, 2,5 cm de gruix.

Perspectiva zenital de la rasa (U.E. 1214) en el moment en què s'han acabat de desmuntar les estructures afectades. Al mig de la qual es veuen les rajoles (U.E. 1218), que no es varen desmuntar al no quedar afectades per la construcció de l'arqueta.

A la part superior de la fotografia s'observa l'estructura complexa i la seva relació constructiva amb la rasa on s'encabeix.

El fet de desmuntar aquesta estructura complexa ha possibilitat documentar, a més, la formació i descripció constructiva del ramal (U.E. 1215). Aquest ramal es troba ubicat a una cota superior respecte a l'estructura principal. Amb tot, considerem que seria coetània amb la construcció de la principal (U.E. 1209). Aquest fet l'indiquem a partir d'observar que la rasa (U.E. 1214), practicada per tal d'encabir l'U.E. 1215, fou rebaixada fins a una cota similar a la central. Per acte seguit, reblir la rasa (U.E. 1214) amb sorres (U.E. 1217) fins a la cota en què es construeix l'estructura. Aquest fet indicaria que malgrat que foren plantejats en un mateix moment, el ramal es construeix immediatament després de la U.E. 1212 a la que talla tot just construïda. Aquesta modificació afavoreix el correcte desguàs del ramal i evita el col·lapse que significaria fer-ho en una cota similar a la primera.

La imatge de l'esquerra permet observar aquest fet, a la part superior es poden observar les restes del ramal (U.E. 1215). Just per sota del morter, s'evidencia el rebliment sorrenc (U.E. 1217) amb el què es recreix el nivell del mateix ramal, identificant-se igualment la rasa (U.E. 1214) i la seva secció còncava. Aquest desmuntatge ha permès recuperar alguns

fragments ceràmics vidrats marrons, que ens ubicaria entre finals del segle XVIII i començaments del segle XIX.

Un cop finalitzat el desmuntatge del ramal (U.E. 1215) s'ha procedit a excavar l'estrat d'argiles (U.E. 1216), que presenta una cota superior, a costat i costat de l'estructura principal, de 9,14m snm. Aquest estrat format per argiles compactades va ser tallat per les diferents rases descrites per encabir-hi les estructures de desguàs. Pel que fa referència al material aquest nivell ha resultat pràcticament estèril a la zona excavada.

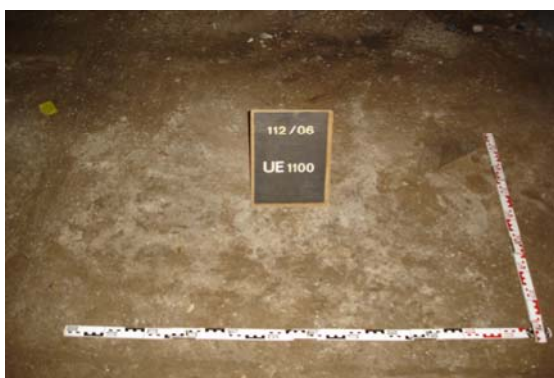

Aspecte final del rebaix practicat on s'ha bastit l'arqueta de serveis prevista pel projecte de l'obra.

En el moment que s'ha assolit la cota d'afectació del rebaix, ubicada a 8,62m snm, es procedeix a cobrir les rajoles (U.E. 1218) i la superfície resultant amb geotèxtil. Per sobre del mateix s'hi realitzà una solera de graves mitjanes cobertes amb formigó sobre el qual es construeixen les parets de l'arqueta de serveis.

2.4.- Rebaix del fossat de l'ascensor

A la sala ubicada al nord est de la planta baixa s'ha practicat un rebaix de 1,80 x 2,20 x 1,40 metres. Aquest rebaix ve motivat per la necessitat d'instal·lar un ascensor, que comuniqui la planta baixa amb la planta superior del local comercial. Un cop plantejat l'espai a rebaixar, s'han iniciat les tasques amb l'ajut d'un martell elèctric tipus "Hilti", que ha permès rebaixar el primer nivell de formigó (U.E 1100), ubicat a una cota absoluta superior de 9,37m snm.

A l'esquerra fotografia inicial. A la dreta durant el procés de rebaix de la U.E. 1100.

El nivell U.E. 1100 és el mateix que l'identifica't a les rases de serveis de la planta baixa i al sector de l'arqueta (U.E.'s 1001 i 1201), però que aquí presentava una potència superior, assolint els 12 centímetres de gruix. Igualment s'ha localitzat la malla electrosoldada que a diferència de les U.E.'s 1002 i 1202, es troba aquí a 9,28m snm. Per sota d'aquesta, i a l'igual que a la zona del rebaix de l'arqueta, s'ha documentat un nivell de graves mitjanes soltes (U.E. 1102) que a l'igual que aquelles (U.E. 1203) tenia 8 cm de potència mitja. A una cota absoluta de 9,20m snm s'ha identificat el tub de PVC (U.E. 1103), amb un diàmetre de 24 cm i que descriu una trajectòria en un primer moment paral·lela al mur de tancament de la finca i després perpendicular al mateix. Per tal d'instal·lar l'U.E. 1103 es practicà una rasa (U.E. 1104). Aquesta que talla els estrats inferiors, (U.E. 1106 i 1107, descrits més endavant), té una secció còncava i assoleix una cota inferior de 8,90m snm. Un cop disposat el tub es va procedir a reblir l'espai que no era ocupat pel tub amb un nivell de formigó (U.E. 1105) que regularitza la seva cota superior amb la cota de l'U.E. 1100.

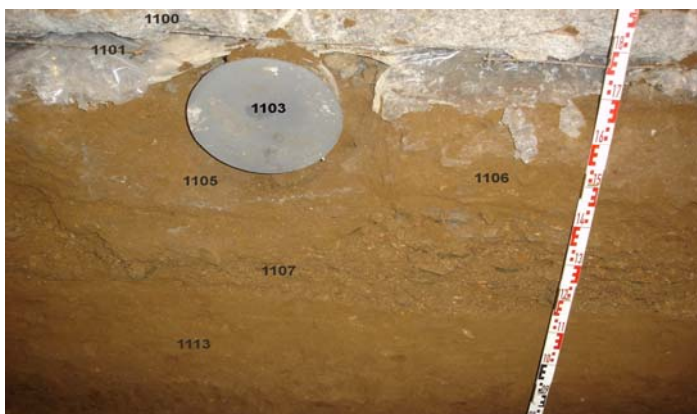
A l'esquerra fotografia del moment en què extret la U.E. 1106 quedà totalment descobert el tub (U.E. 1103) i la traça de la rasa (U.E. 1104).

A la dreta moment en què s'ha extret la totalitat de la U.E. 1107, abans d'extreure el tub (U.E. 1103) i prosseguir el rebaix.

Aquesta rasa (U.E. 1104) fou practicada sense control arqueològic amb posterioritat al juliol del 2005 i amb anterioritat al desembre del 2005. És en aquest moment, quan es formen els nivells de graves (U.E. 1102 i 1203), la malla electrosoldada (U.E. 1002, 1102 i 1202) i el nivell de formigó (U.E. 1001, 1100 i 1201).

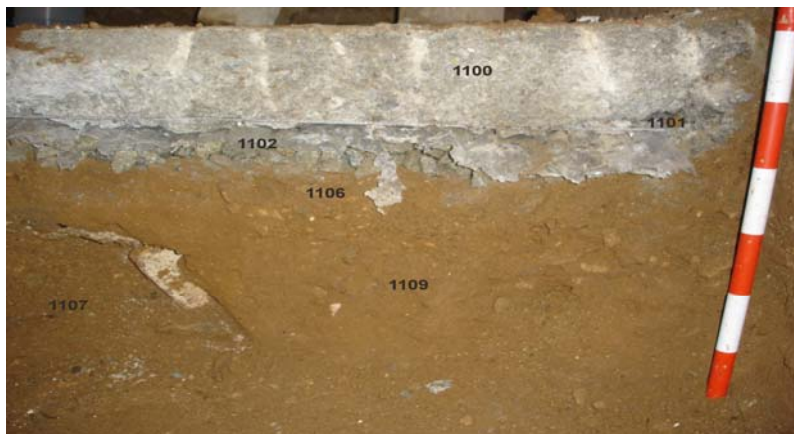
Els estrats anteriors a l'inici d'aquestes obres i per tant anteriors a l'any 2005, son els identificats a partir de la U.E. 1106 en endavant. El primer nivell (U.E.

1106) era format per sorres brutes amb presència aquí de morters disgregats. Tal i com s'ha documentat també a la zona de l'arqueta (U.E. 1206) aquest nivell sembla ser el regularitzador de la cota sobre el qual degueren bastir els paviments de la planta baixa dels quals no se n'han pogut localitzar cap vestigi. La seva cota superior 9,20m snm és comuna en ambdós rebaixos. Per sota d'aquest (a una cota de 9,00m snm) s'ha localitzat un nivell de terra sorrenca de color marró (U.E. 1107) amb una potència mitjana de 44 centímetres, que assoleix la cota absoluta inferior de 8,56m snm.

Detall de la secció resultant on es poden veure les relacions físiques existents a la zona que era afectada per la conducció de PVC U.E. 1103.

El material recuperat de l'U.E. 1107, fragments de ceràmica rodada d'època romana així com ceràmica vidrada verd gòtic i algun fragment de vidrada marró, ens demostra que és anterior al segle XVII. Aquesta afirmació quedava palesa al ser tallat no només per la rasa U.E. 1104 sinó també per la rasa de fonamentació (U.E. 1108) del mur U.E. 1115. Aquest mur tipològicament, al barrejar carreus de pedra mitjanament escairada amb material constructiu, s'ubicaria a finals del segle XVII o molt a començaments del segle XVIII. La datació ens ve confirmada a més, pel material recuperat del reble de la rasa U.E. 1109. Aquest nivell (U.E. 1109) de terra argilosa sorrenca, estava barrejat amb fragments, entre d'altres, de ceràmica blanca i blava catalana.

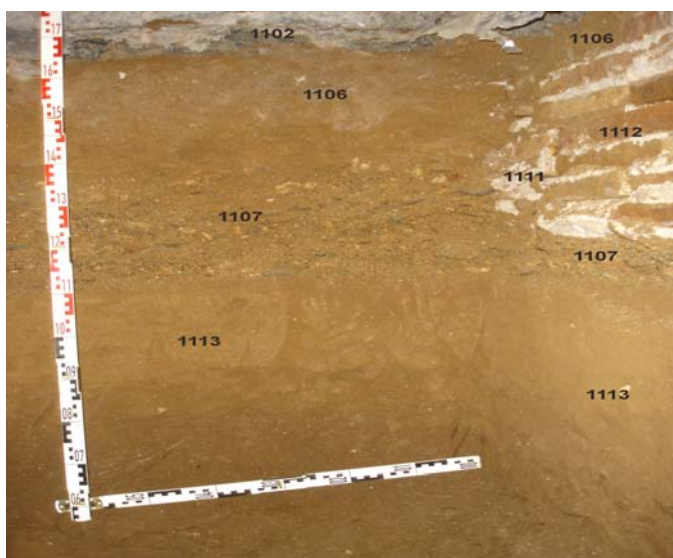
La fotografia ens mostra la secció lateral resultant anterior a la regularització del tall. S'evidencia clarament la rasa de fonamentació (U.E. 1108) del mur U.E. 1115.

Aquest estrat (U.E. 1107) a més, també està tallat per una nova rasa U.E. 1110 realitzada per construir una paret de maons (U.E. 1112) que quedava en el tall lateral del rebaix i que no es veia afectat pel mateix. Aquest mur (U.E. 1112) està format per set filades de maons disposats a trencajunt de terços avançats lligats amb morter de color blanc. El reble de la rasa (U.E. 1111) format per morter disgregat i sorres brutes, no aporta material associat i el fet de no quedar afectat no possibilita la seva excavació. Amb tot, sembla correspondre a una estructura semisoterrada datable dins del segle XIX.

En aquesta fotografia, un cop regularitzat el tall podem observar la paret (U.E. 1112) que probablement correspon a un dipòsit semisoterrat que al no quedar afectat per l'obra no ha estat excavat. Igualment s'observa amb claredat la U.E. 1113 i el final de la rasa U.E. 1108, així com el límit inferior de la paret de tancament de la finca U.E. 1115.

Tant la seva rasa (U.E. 1110) com la pròpia estructura (U.E. 1112) estan cobertes per la U.E. 1106, que sí presentava materials associats (diversos fragments de pisa blanca) de molt a finals del segle XIX o començaments del segle XX. Per tant aquesta estructura (U.E. 1112) podria estar anul·lada ja en aquest moment.

Detall de les relacions físiques entre la secció frontal i lateral del rebaix de l'ascensor, on és ben visible la rasa per construir la paret (U.E. 1112) i el seu reble (U.E. 1111), així com la prolongació dels diferents nivells identificats en ambdues seccions.

La rasa U.E. 1108, presenta una secció semicòncava, identificada com de fonamentació del mur de tancament de la finca (U.E. 1115), que assoleix una cota absoluta inferior de 8,56 msnm, comuna també a la cota del mur U.E. 1114.

Planta final del rebaix de l'ascensor.

Per sota de totes aquestes accions s'ha documentat un estrat de sorres llimoses i graves (U.E. 1113) amb material rodat d'època romana. Aquest estrat de sedimentació i deposició pluvial i/o fluvial no queda afectat per cap acció constructiva, fet que d'entrada ens fa recular la seva datació a un moment anterior al segle XV. A més, el fet que hi hagi material romà rodat només ens indica que aquest estrat es forma amb posterioritat al segle IV. Hom creu que la seva formació s'ha de vehicular amb els cursos fluvials preexistents a la zona i no s'ha de descartar que pogués correspondre a una de les diferents aportacions que al llarg dels segles degué patir la zona. Aquest estrat prosseguia més enllà de la seva cota d'afectació ubicada a 8,10m snm.

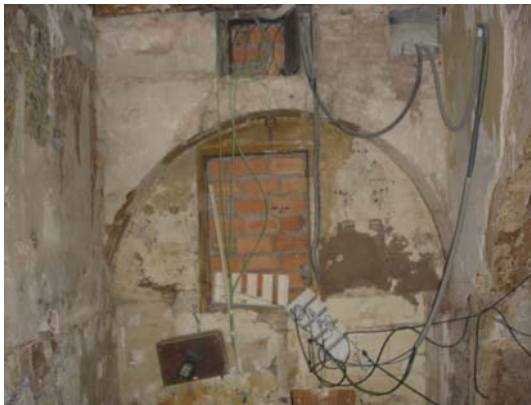
9.5.- Documentació de les arcades de l'entrada

A la zona de l'entrada del local comercial hi ha dues arcades bastides amb dovelles ben escairades. En el moment d'iniciar la intervenció, aquestes arcades estaven revestides per una capa d'impregnació d'una substància quitranosa que aïllava la pedra d'una successió de capes de guix que les ocultaven o revestien. Es tracta de dues arcades identificades com arcada 1 i arcada 2. Les arcades presenten una amplada i orientació diferents.

L'arcada 1 es disposa perpendicularment al carrer Portaferrissa, és a dir, amb una orientació SE-NW. Està formada per dos brancals bastits amb carreus ben escairats lligats amb morter de calç amb argila barrejada, que li dona una coloració ocre. Els brancals tenen una alçada que oscil·la entre els 98 centímetres, el SE, i els 1.08 metres, el NW.

Vista general de l'arcada 1.

Visió frontal de l'arcada 2.

L'arcada 1 està formada per vint-i-tres dovelles d'una alçada que oscil·la entre els 20 i els 25 centímetres. Aquesta arcada presenta una alçada en el seu punt més enlairat de 2,65 metres, és a dir a 12,10m snm. El seu gruix és de 55 centímetres i la distància entre brancals és de 4,32 metres. Les dovelles es disposen amb una dovella central i onze a banda i banda. Per sobre de la dovella central es conserven 3 filades de carreus ben escairats (amb una alçada de 14 centímetres) que estan lligats amb morter de calç, barrejat amb argiles, que atorguen una coloració ocre, d'un centímetre de gruix. La cota superior absoluta del parament de carreus és de 12,80m snm.

Visió de l'arcada 1 mentre aquesta era objecte de l'extracció de la capa quitranosa que la recobria. Per seguir amb la neteja i consolidació de la mateixa.

L'arcada 1 va ser netejada i consolidada per deixar-la com element patrimonial integrada al local comercial.

L'arcada 2 està formada per dos brancals, bastits amb carreus ben escairats lligats amb morter de calç barrejat amb argiles que li donen una coloració ocre. Amb una orientació NE-NW. Els brancals presenten alçades diferents. El del costat NE té una alçada de 1,42 metres, és a dir que assoleix una cota absoluta de 10,87m snm, mentre el brancal del costat NW mesura 1,36 metres, i té una cota absoluta de 10,81m snm.

Vista del revers de l'arcada 2.

Ambdós brancals disten 2,65 metres. Entre els brancals es disposen 14 dovelles d'entre 20 i 23 centímetres d'alçada, que formen aquesta arcada. Igual que en el cas de l'arcada 1, sobre l'arcada 2 en el seu punt d'alçada màxima es disposen tres filades de carreus ben escairats lligats amb el mateix morter de calç barrejat amb argiles, assolint una cota de 12,80m snm. Per sobre d'aquest parament s'observa com la paret que la cobreix és de maons i datable en la reforma del segle XIX.

L'arcada 2 estava tapiada per un envà bastit amb maons disposats a trencajunt avançat a terços que anul·la aquest pas, possibilitant la modificació de la distribució dels espais. Aquesta reforma s'ha d'incloure dins de les reformes realitzades al segle XIX i que afectaren aquestes arcades, tal i com veurem més endavant.

La datació d'aquestes arcades, s'ubicaria en un context final dins de la baixa edat mitjana (dins el segle XV). Aquesta cronologia l'establim per paral·lels tipològics. A partir de l'observació de les mateixes, és possible descriure'n una hipòtesis evolutiva. Creiem que en el moment en que es construïren, aquestes no eren unes arcades isolades, sinó que formaven part d'un sistema d'arcades que permetien la circulació interior d'un únic àmbit general de tota la finca. Les relacions físiques entre l'arcada 1 i l'arcada 2, no presenten llei de traves i per tant, encara que contemporànies no semblen coetànies. Possiblement les primeres que foren bastides són la successió d'arcades que recorren paral·leles al carrer Portaferrissa. En aquest sentit, s'observa que l'arcada 1 es recolza al brancal NW de l'arcada 2.

Tot hi que només es conserva l'arcada 2 dins del local comercial, apuntem l'existència pretèrita d'una arcada 3, desmuntada al segle XIX, en el moment en que es reformen les parets mitgeres amb la finca número 23. Al costat de l'arcada 2, s'observen els negatius de desmuntar l'arcada i el parament murari.

A l'esquerra detall del rebliment del negatiu de l'arcada 3.

A la dreta detall del negatiu deixat al desmuntar part d'aquesta paret en el mateix moment en que es desmunta l'arcada 3.

A més d'aquesta arcada 3, es localitzen altres arcades relacionables amb aquest sistema d'arcades que s'ubiquen a l'entrada principal d'accés als habitatges. Malgrat que tipològicament aquestes s'assemblen més a les arcades bastides a la façana principal i per tant posterior a les del local comercial (arcada 1 i 2), s'ubiquen a la mateixa distància de la façana, 5,10 metres i una llum idèntica, 2,65 metres. A més, la distància entre aquestes coincideix amb la distància entre l'arcada 1 i la 2,(4,60 metres). Aquests indicis, apuntarien a la realització d'una reforma de les arcades ja a finals del segle XVII.

Aquestes coincidències fan pensar que veritablement a més de les arcades del local comercial, n'existien d'altres que formaven una retícula, que permetia la fonamentació correcta de l'edifici, sense anul·lar la possibilitat que tota la planta baixa no estigués compartimentada.

Vista general de les arcades de pedra conservades a l'entrada principal dels habitatges.

10. - CONCLUSIONS

Els treballs arqueològics de seguiment, control i excavació, motivats pels rebaixos duts a terme durant les obres realitzades a la finca número 21 del carrer Portaferrissa, han permès identificar vuit fases d'ocupació de la finca que expliquen el procés evolutiu de la zona, que fins al segle XV no hauria estat urbanitzada, així com les modificacions, reformes i transformacions que configuren la evolució de l'edifici.

La **Fase I** l'hem d'ubicar entre els segles IV i XIV. Es correspon als diferents nivells de sorres i sorres amb graves que presentaven material romà rodat. Permeten afirmar que l'aportació d'aquests materials es realitzà en diverses i successives aportacions fluvials que no s'han excavat en la seva totalitat ja que no quedaven afectades per l'obra. No ha estat possible identificar la totalitat de vingudes ni la seva ubicació més concreta en el temps, fet que no permet afinar més la seva cronologia. Els estrats d'aquesta fase han estat localitzats en el rebaix de l'escala i de l'ascensor.

La **Fase II** correspon a les traces més antigues de la urbanització de la finca. El procés d'urbanització del Raval del Pi està datat des dels segles XIII i XIV. Les traces més antigues documentades en la present intervenció es corresponen al mur localitzat a la zona de l'escala (rebaix realitzat sense control arqueològic), les arcades documentades a l'àrea de l'entrada i els paraments associats a elles. Les estructures d'aquesta fase es datarien a la segona meitat del segle XV. Aquestes estructures corresponen a un segon moment d'urbanització de la zona i han arribat fins els nostres dies mutilades o reaprofitades per actuacions posteriors de reforma de la finca.

La **Fase III** la podem ubicar cronològicament ja al segle XVI. En un moment anterior a la gran reforma de finals del segle XVII, però posterior als paraments identificats i corresponents a la fase II. Corresponen a aquesta fase l'antic mur de tancament de la planta baixa localitzat al rebaix de l'escala. Aquesta datació s'ha determinat a partir de la tipologia constructiva i les seves relacions estratigràfiques respecte al mur de tancament de la Planta Baixa. Es correspondrien al moment de la gran reforma del segle XVII. Aquest mur posterior es recolza al mur d'aquesta fase. A més la coloració del morter, de

color blanc, denota una utilització de morter de calç pur, sense ser rebaixat amb l'aportació d'argiles característiques dels morters emprats en la fase anterior. Amb tot, sembla clar que l'espai del pati elevat encara no ha iniciat el seu recreixement i és possible pensar que fos una zona marginal dins del context de la casa, és a dir, que estigués en desús.

La **Fase IV** correspon al moment en que es reforma amb profunditat la finca. D'aquest moment històric, situat entre les darreries del segle XVII o començaments del segle XVIII, s'identifiquen les arcades de la façana així com els murs de tancament de la finca, tant dels que limiten la planta baixa com els que tanquen la part del darrera de la finca. A més, dins d'aquesta fase cal ubicar-hi el marxapeus de la porta localitzat al rebaix de l'arqueta, així com, l'estrat d'amortització que crea el primer nivell del pati elevat.

La **Fase V** correspon cronològicament a les darreries del segle XVIII o bé molt a començaments del segle XIX. Les estructures d'aquesta fase han estat identificades en el rebaix de l'arqueta de serveis, a l'entrada ubicada més a ponent de la finca. Es corresponen a unes estructures de clavegueram que connectarien a l'exterior de la finca, amb la xarxa de clavegueram del carrer. Aquestes estructures tenen continuïtat més enllà de l'espai on han estat localitzades. En l'espai localitzat aquestes restes han estat desmuntades seguint les indicacions de la Direcció General de Patrimoni Cultural i del Museu d'Història de la Ciutat, ja que estaven afectades per les obres.

La **Fase VI** correspon a una nova reforma en profunditat de la finca, aquesta datable dins del segle XIX i que varià els límits de la mateixa. Aquesta actuació provocà l'aixecament de noves mitjanes amb la finca número 23 del mateix carrer, així com un replantejament dels pisos superiors de la finca. Les parets bastides a trencajunt avançat a terços i els diferents pilars alçats conjuntament a aquestes, així semblen identificar-ho. Arqueològicament, corresponen a aquest moment, el recreixement de la cota de circulació del pati elevat a un nivell intermig entre el nivell de l'inici de la intervenció i el preexistent (Fase IV). Així com, les restes d'un possible dipòsit semisoterrat localitzat al rebaix de l'ascensor.

La **Fase VII** correspon a les diferents reformes practicades a la finca dins del segle XX. Aquestes es divideixen en tres tipus. El primer tipus, és la conversió del pati elevat en casal de cultura, fet que provocà la construcció del sistema de claraboia del mateix, la fonamentació i els pilars, així com els murs de l'escenari de la planta superior. El segon tipus és l'aportació de terres al pati elevat i a la planta baixa per assolir la cota de circulació actual. El tercer i últim tipus correspon a les conduccions de desguàs del mateix pati elevat i les seves rases d'instal·lació. Aquestes són ubicables dins de la segona dècada del segle XX, moment en que es converteix aquest pati elevat en casal de cultura. Que fou inaugurat el 1929.

La **Fase VIII** correspon ja al segle XXI i en concret a les diferents actuacions realitzades en el procés de transformació de la planta baixa en local comercial. Aquestes accions, són les diferents pavimentacions provisionals amb formigó juntament amb els seus nivells de preparació els tubs de desguàs de PVC. Totes aquestes accions s'ubiquen entre finals del 2005 i l'agost de 2006.

10.- BIBLIOGRAFIA

AA.VV. (1998) **I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya.** Actes. Edita ACRAM

AA.VV. (2002) **II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya.** Actes. Volum II. Edita ACRAM

AA.VV. (1992). "La ciutat de Barcelona: l'arqueologia urbana medieval". A **CATALUNYA ROMÀNICA**. Volum XX, El Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme. Editorial Enciclopèdia catalana, Barcelona.

COMELLAS I SOLÉ, Jordi "El control de l'espai públic i d'intercanvi al mercat de la Barcelona baix-medieval". **Actes III Congrés d'història de Barcelona.** Pàgs 241 a 245. Barcelona 20,21 i 22 d'octubre de 1993.

DURAN I SANPERE, Agustí (Dir.) (1975). **Història de Barcelona.** Volum I De la Prehistòria al segle XVI.

FULLANA, Miquel (1999). **Diccionari de l'Art i dels oficis de la Construcció.** Editorial Moll, Mallorca

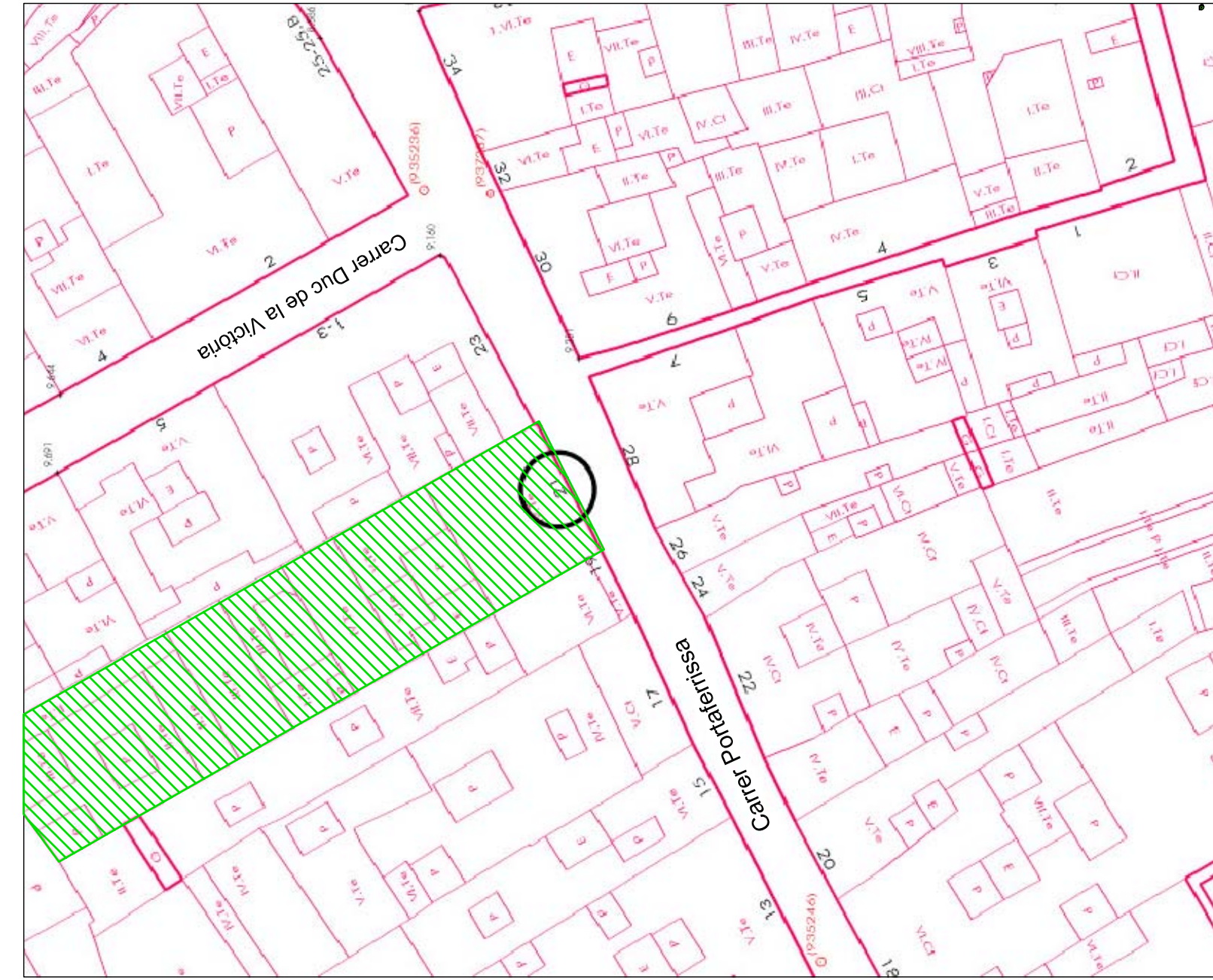
MARAGALL MORENO, Marta (2005) **Memòria de l'intervenció arqueològica al carrer Portaferriça 21 de Barcelona.**

MATAS, Jaume (Dir.) (1995). **Historia de Barcelona. Desde su fundación al siglo XXI.**

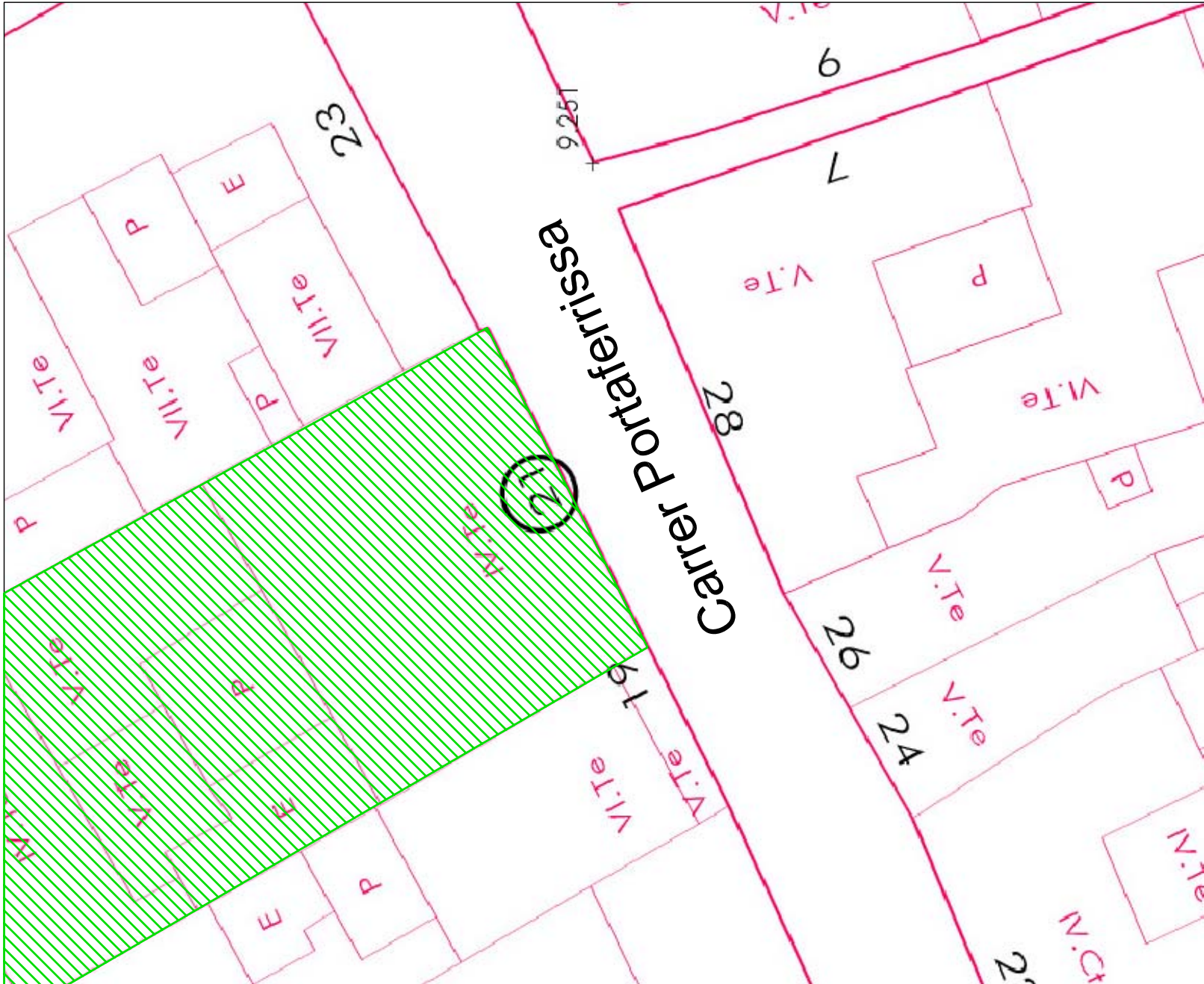
PASTOR i BATALLA, Isidre BUSQUETS i COSTA, Francesc. "Aportació a l'estudi de la trama urbana baixmedieval de l'actual plaça Vila de Madrid (Segles XIII-XV). Resultats de la recerca arqueològica i documental". **QUARHIST** Revista MHCB. Època II núm. 1. Any 2005. Pàgs 118 a 125

SAGARRA I TRIAS, Ferran (1996). **BARCELONA, CIUTAT DE TRANSICIÓ (1848-1868).** Edita Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume (Dir.) (1992). **Història de Barcelona.** Volum 1 *La ciutat antiga* i Volum 2 *La formació de la Barcelona medieval.*

Escala: 1:500

Escala: 1:200

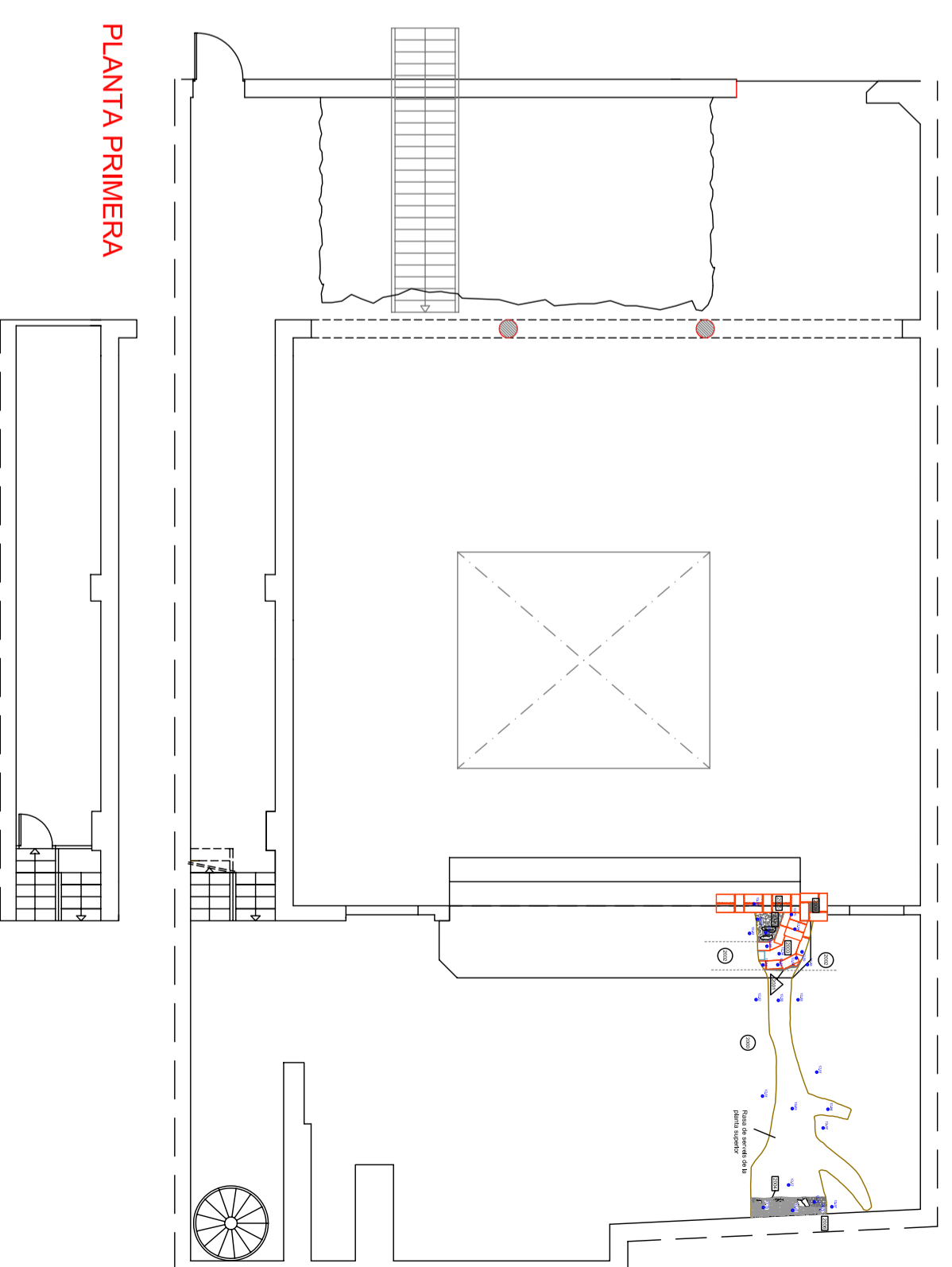
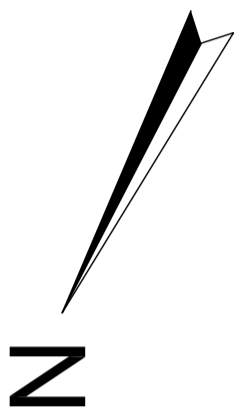

Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHCB: 112/06
 Plànol d'ubicació del parcel·lari
 de Barcelona

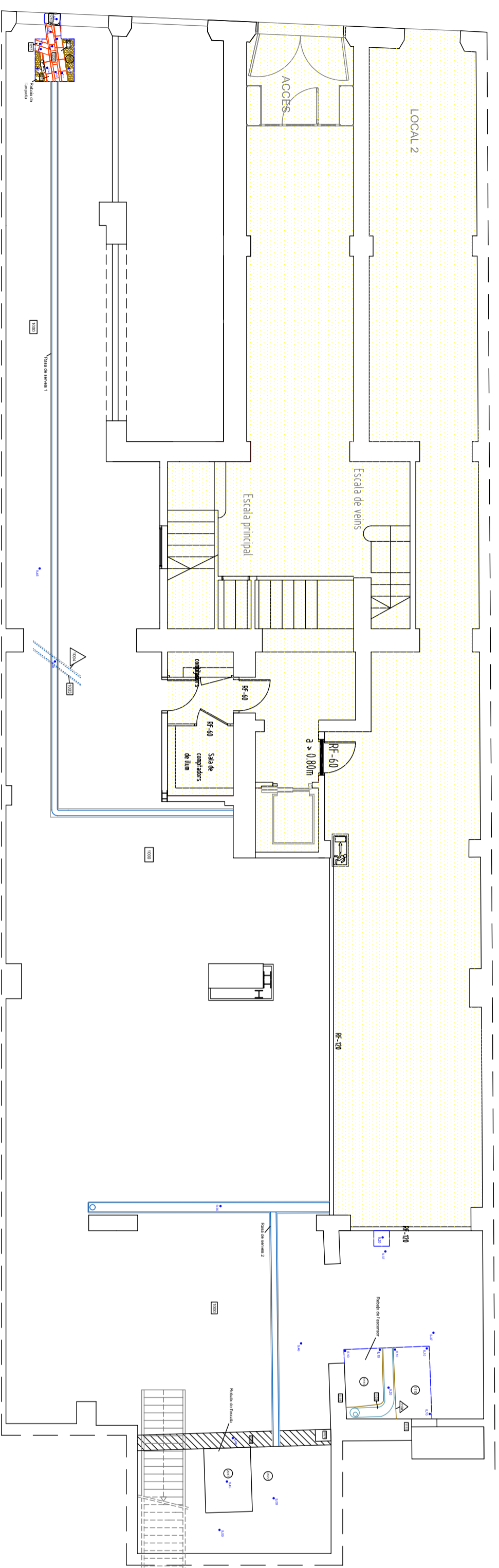
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA:
 ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i Casas
 BASE TOPOGRÀFICA
 www.bcn.es

Novembre 2006
 MEMÒRIA
 01

PLANTA PRIMERA

PLANTA BAIXA

Carrer Portaferrissa, 21
Barcelona (Barcelonès)
Codi MHCB: 112/06

Planta general de les actuacions de la intervenció

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i Casas
F. Nuñez

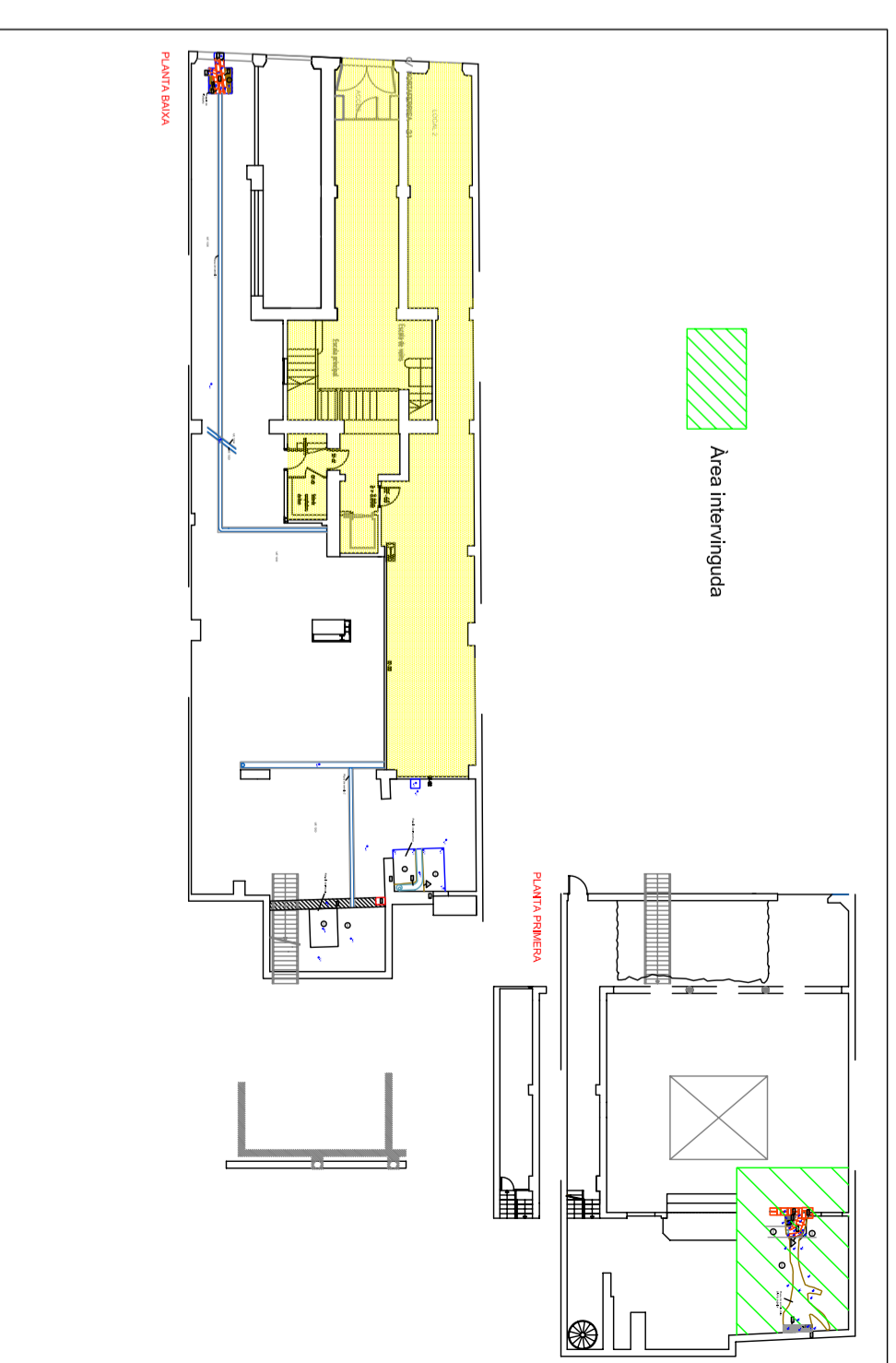
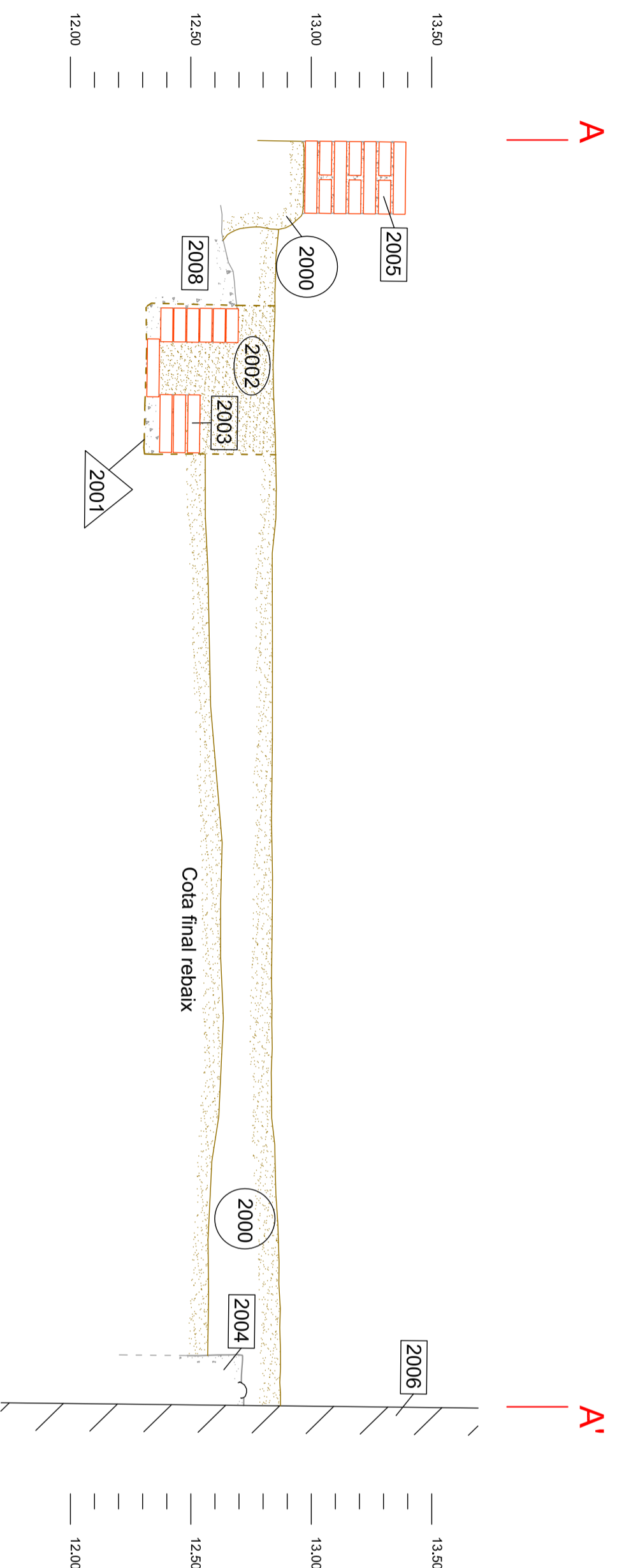
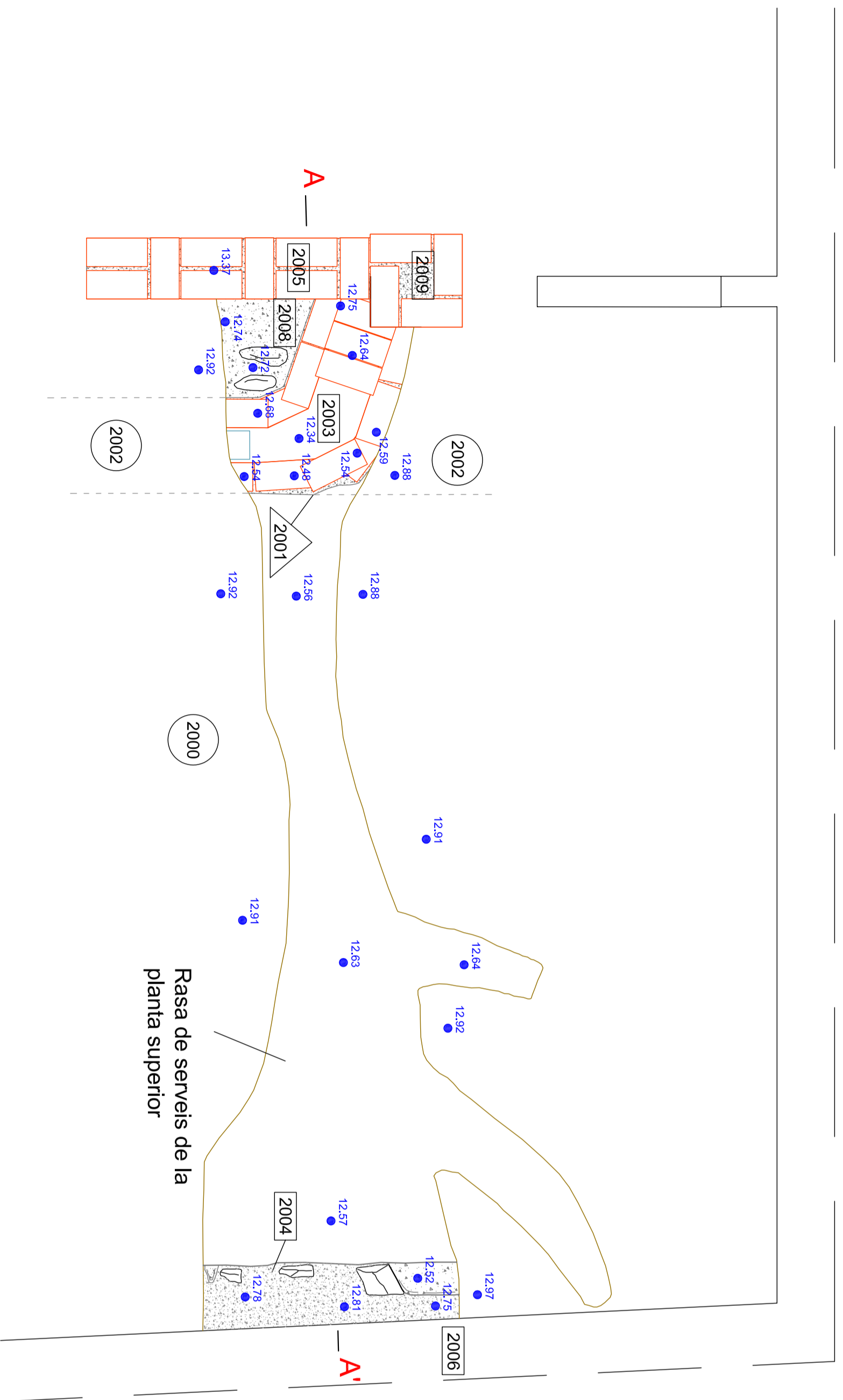
Novembre 2006

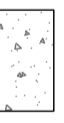

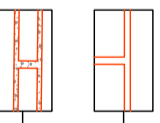

BASE TOPOGRÀFICA
INGAIR, S.L.

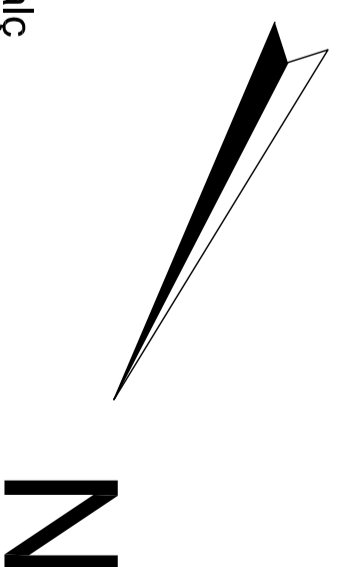
escala 1:100

MEMÒRIA
PARTIC 02

- Morter de calç
- Terra
- Maons
- Pedres

Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHCB: 112/06

Rasa de serveis de la planta superior.
 Planta I secció

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i Casas

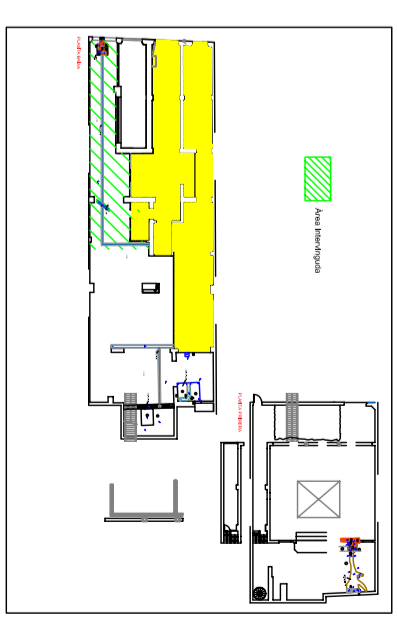
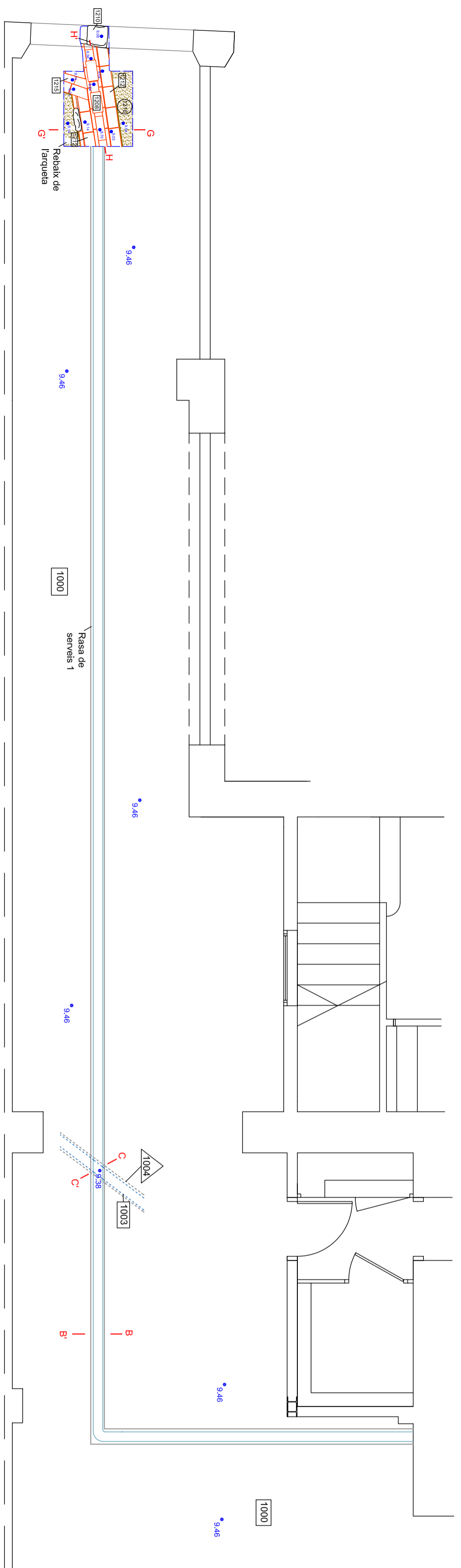
BASE TOPOGRÀFICA
 INGAIR, S.L.

escala 1:20
 0 50cm

MEMÒRIA
 PLÀNOL 03

Novembre 2006

PLANTA BAIXA

PVC

Carrer Portaferrissa
Barcelona (Barcelona)
Codi: MHCB 112/06

ARQUEOLÒG DIRECTOR:
ORRIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón I. F. Núñez

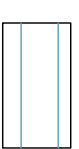
BASE TOPOGRÀFICA
INGAIR, S.L.

escala: 1:50

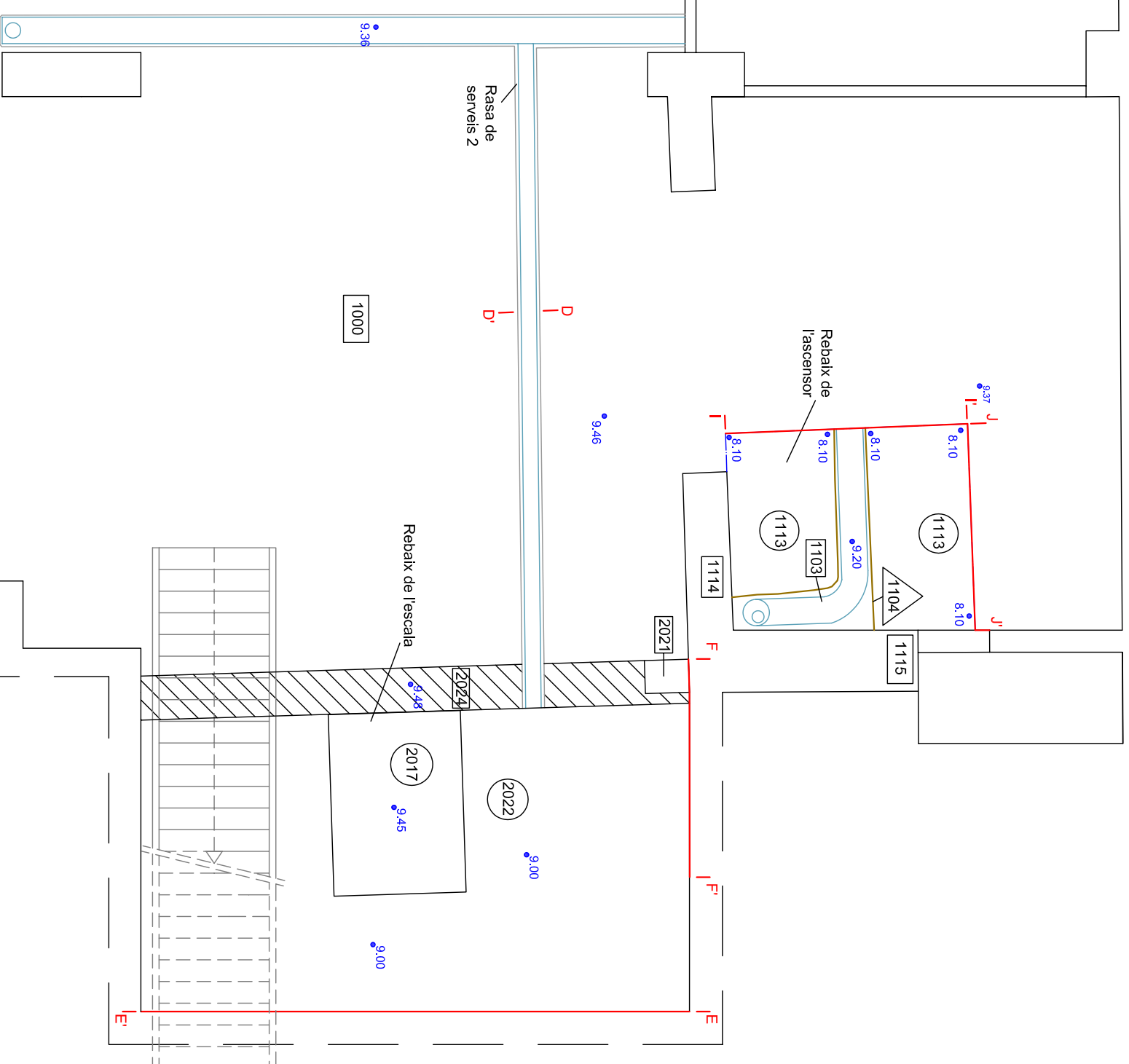
0 50m

MEMÒRIA
04

Novembre 2006

pvc

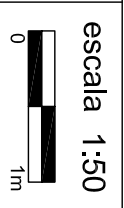
Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHCB: 112/06

Planta de la rasa de serveis 2,
 del rebaix de l'ascensor i replanteig de l'escala

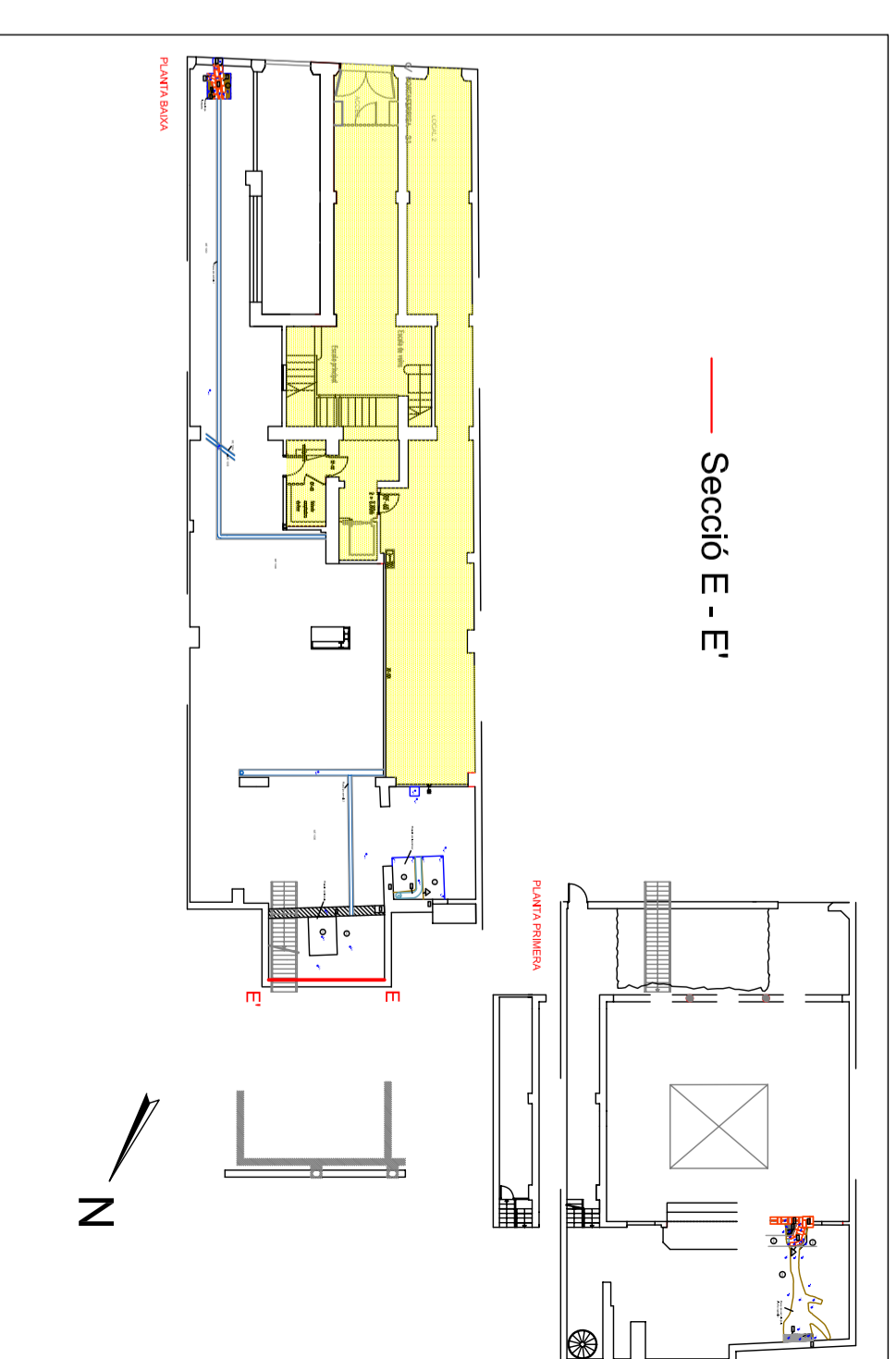
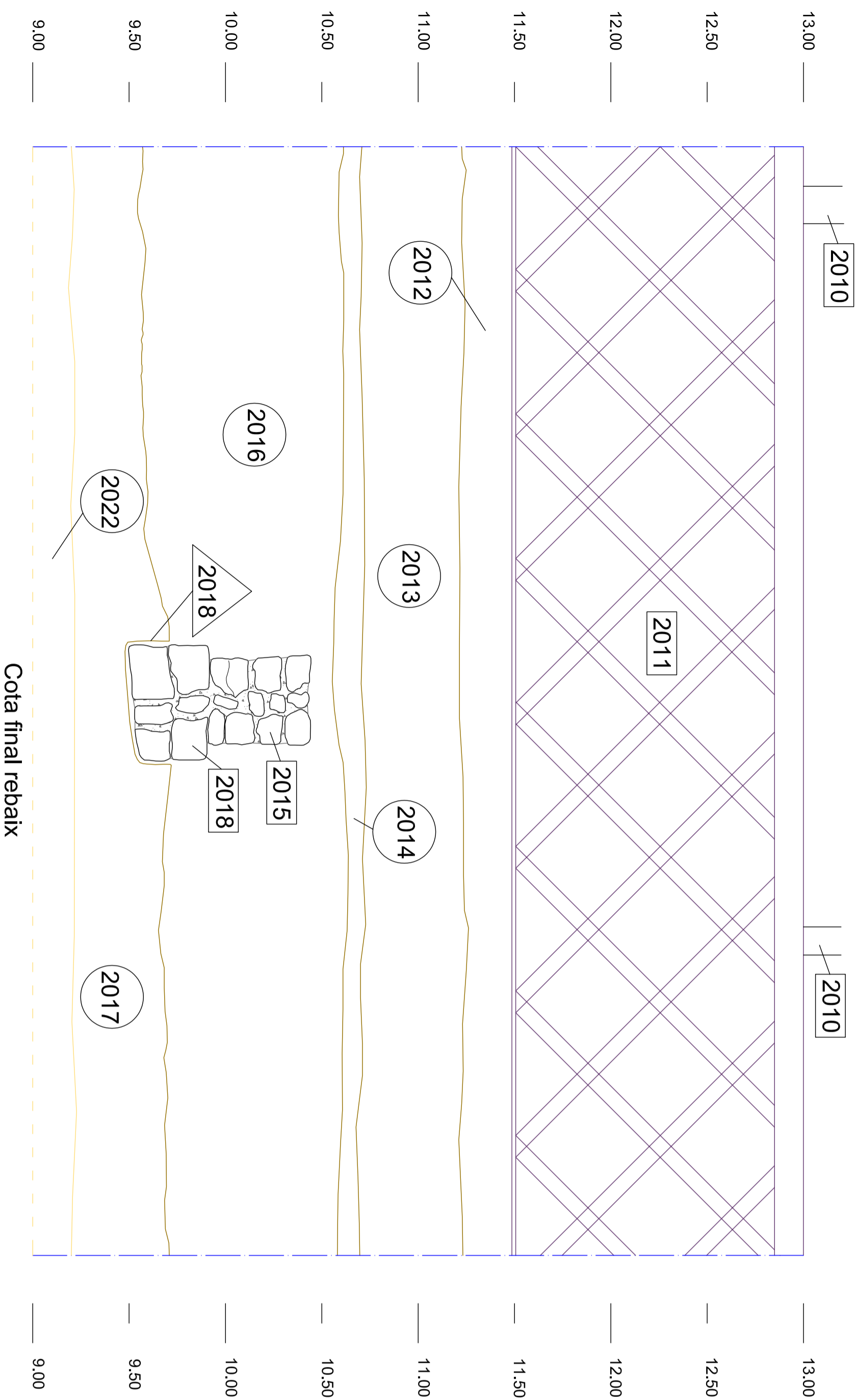
ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

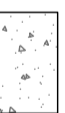

PLANIMETRIA: Oriol Achón i F. Núñez
 Novembre 2006

BASE TOPOGRÀFICA
 INGAIR, S.L.

MEMÒRIA
 PLANOL
 05

E**E'**

- Morter de calç
- Terra
- Sorra
- Entramat de biguetes
- metàl·liques
- Pedres

CARRER PORTA FERRISSA, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MCHB: 112/06

Secció E-E'. Límit del rebaix sense control arqueològic i del replanteig final de l'escala

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMÈTRIA: Oriol Achón i Casas
 F. Núñez

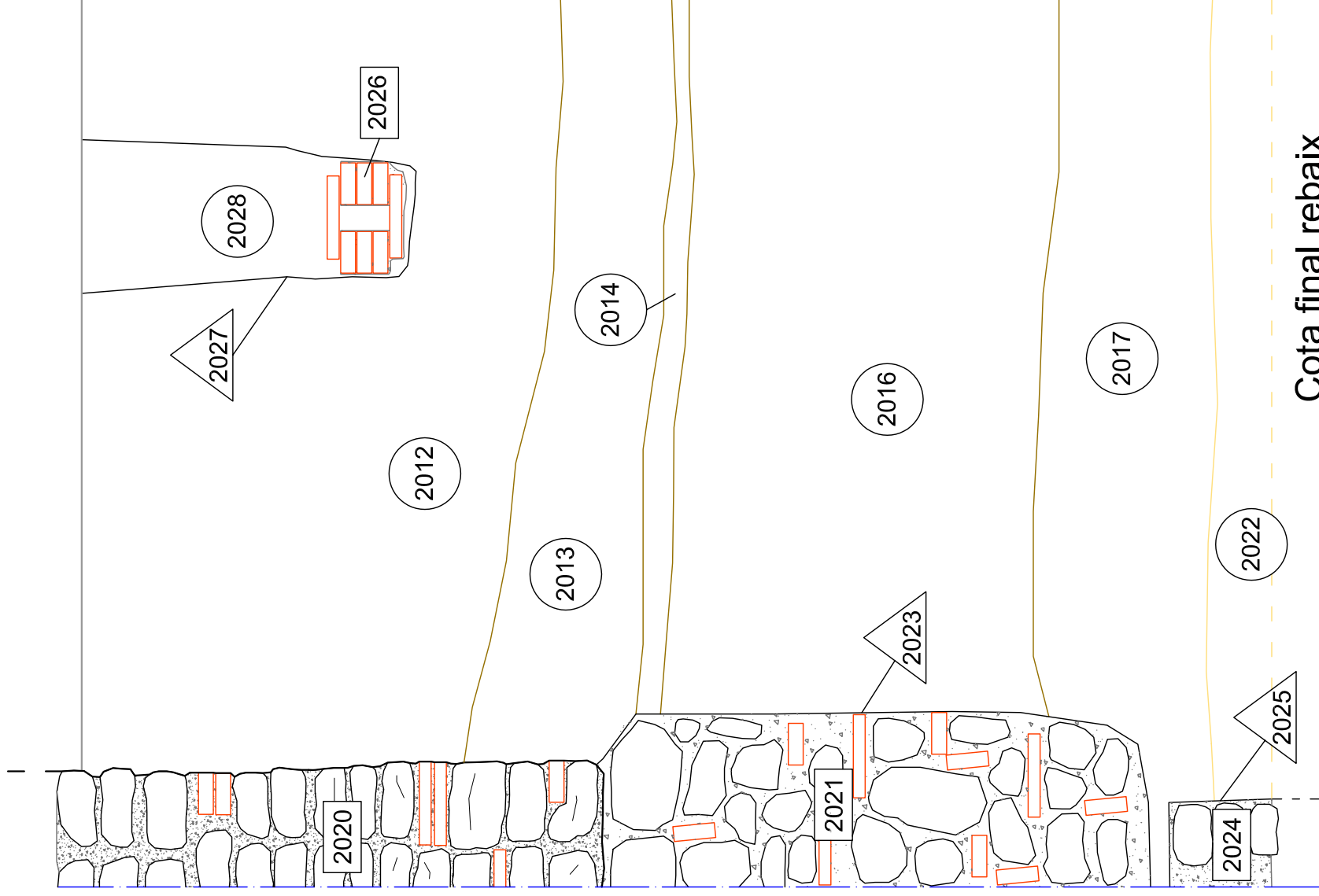
BASE TOPOGRÀFICA
 INGAIR, S.L.

escala 1:20
 0 50cm

MEMÒRIA
 PLAN 06

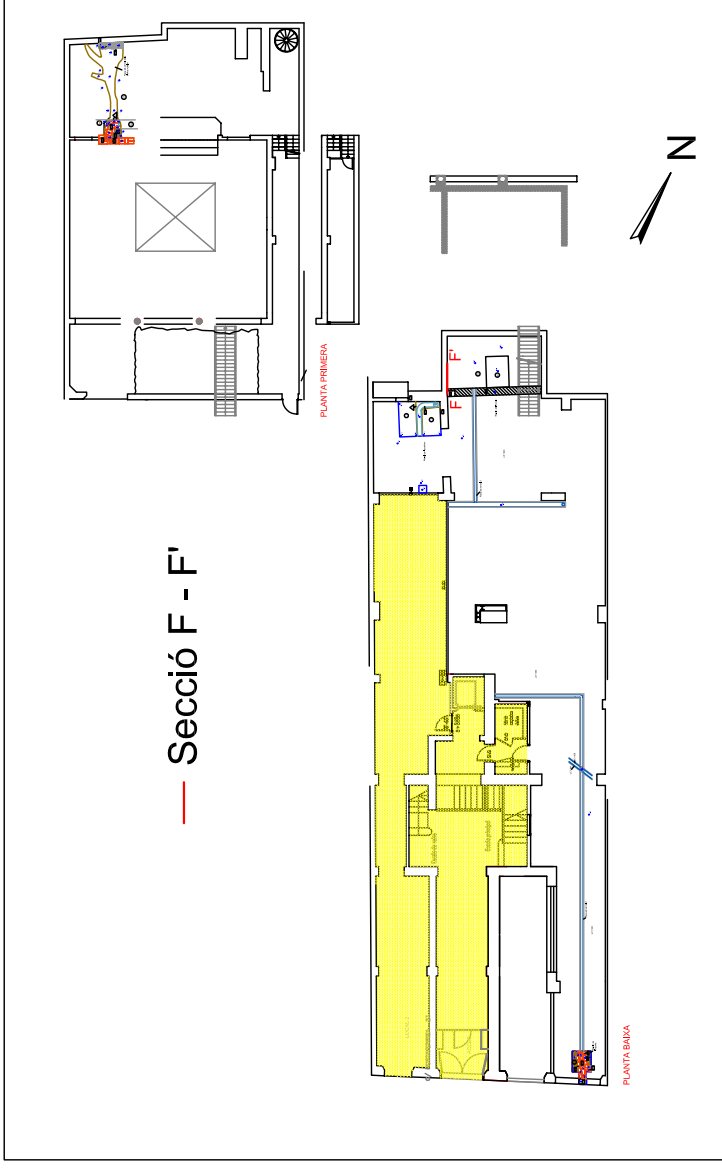
Novembre 2006

13.00 —
 12.50 —
 12.00 —
 11.50 —
 11.00 —
 10.50 —
 10.00 —
 9.50 —
 9.00 —

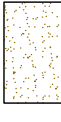

13.00 —
 12.50 —
 12.00 —
 11.50 —
 11.00 —
 10.50 —
 10.00 —
 9.50 —
 9.00 —

— Secció F - F'

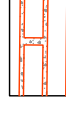

Morter de calç

Sorra

Terra

Maons

Pedres

Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHC: 112/06

Secció F-F'. Límit del rebaix sense control arqueològic i del replanteig final de fessada

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i F. Núñez

Novembre 2006

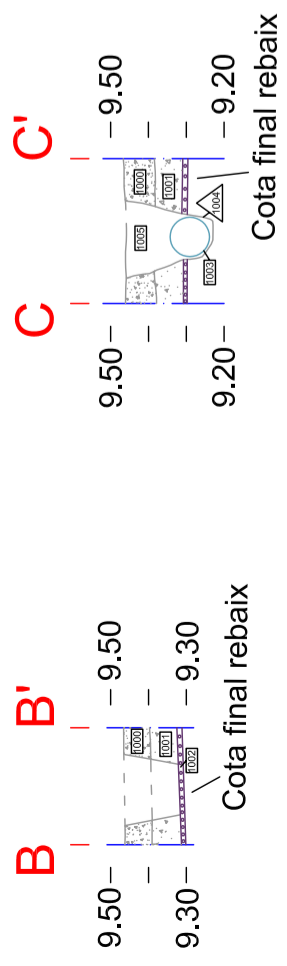
BASE TOPOGRÀFICA
 INGAIR, S.L.

escala 1:20

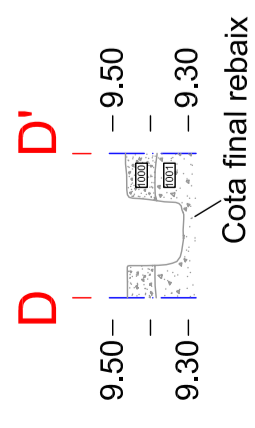

MEMÒRIA

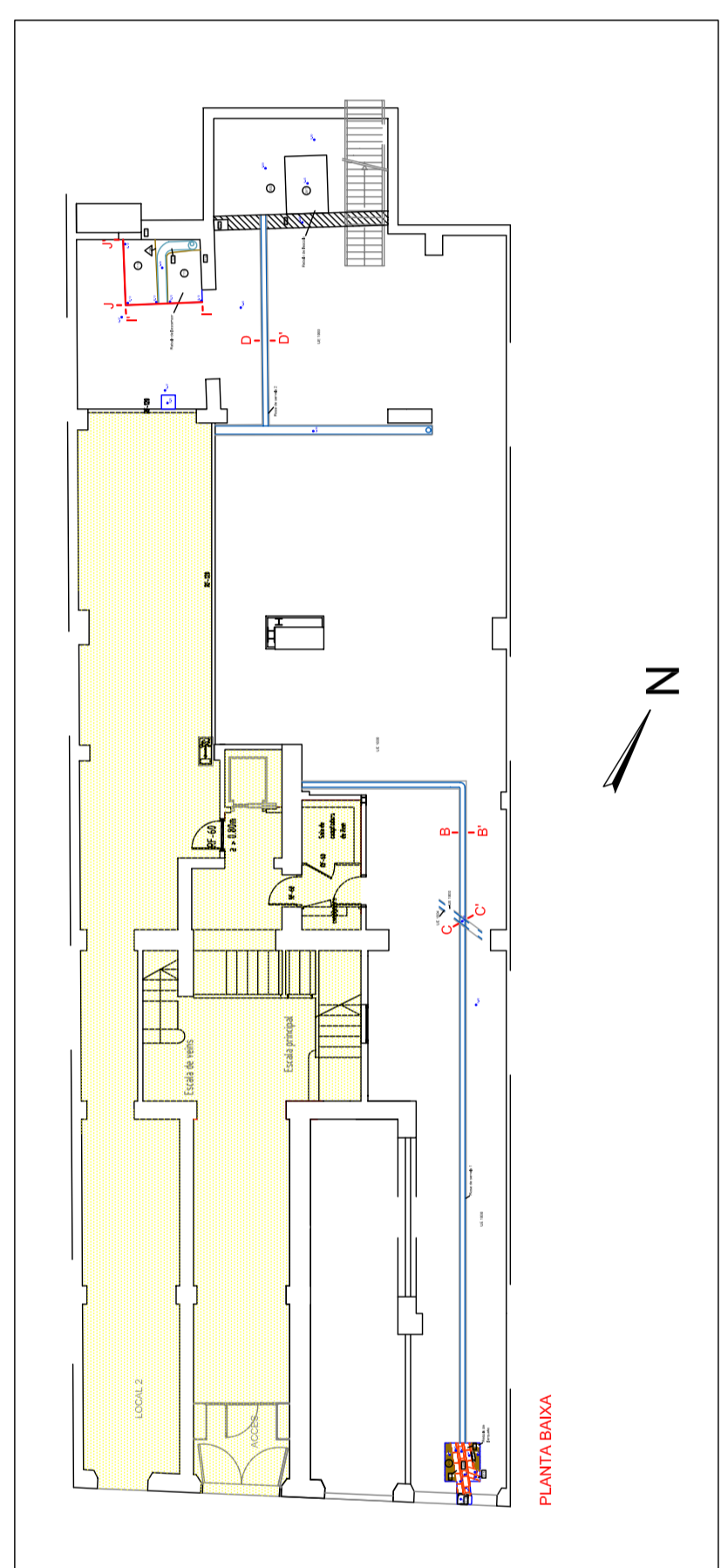
PLAIGL 07

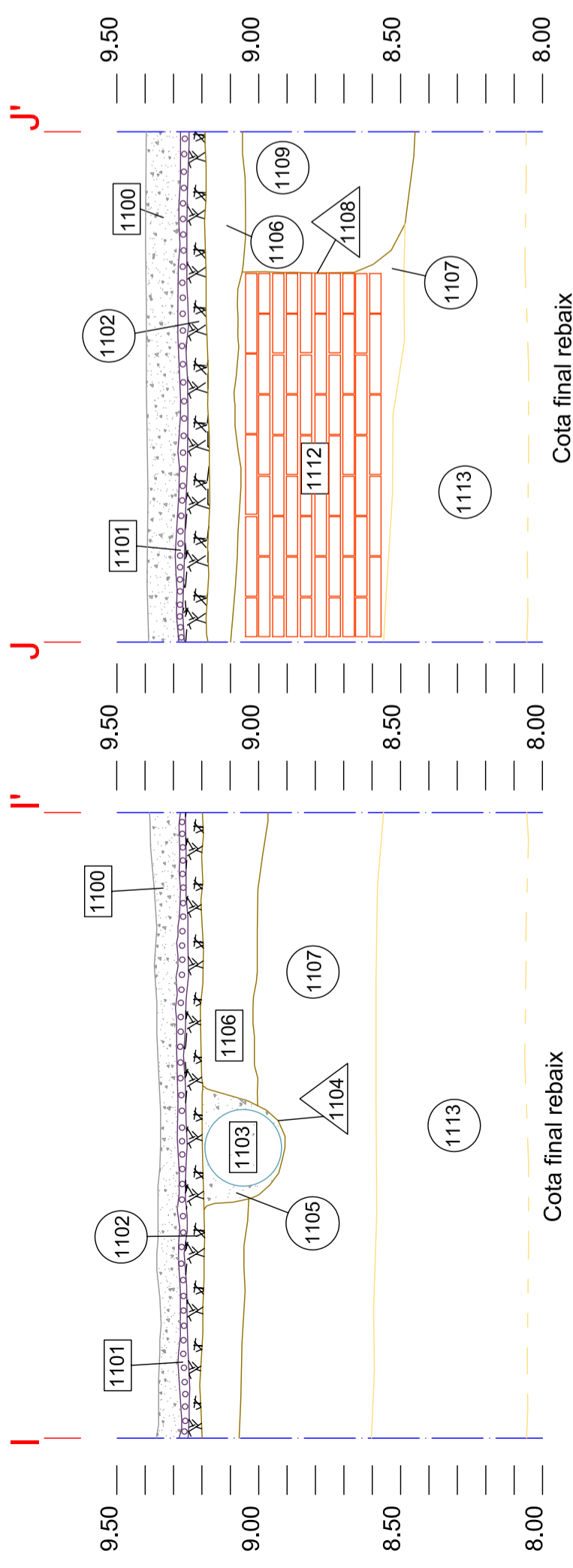
Seccions de la rasa de serveis 1

Secció de la rasa de serveis 2

- Morter de calç
- Terra
- Sorra
- Maons
- Formigó
- pvc
- Graves
- Malla elèctrosoldada
- Pedres

Seccions del rebaix de l'ascensor

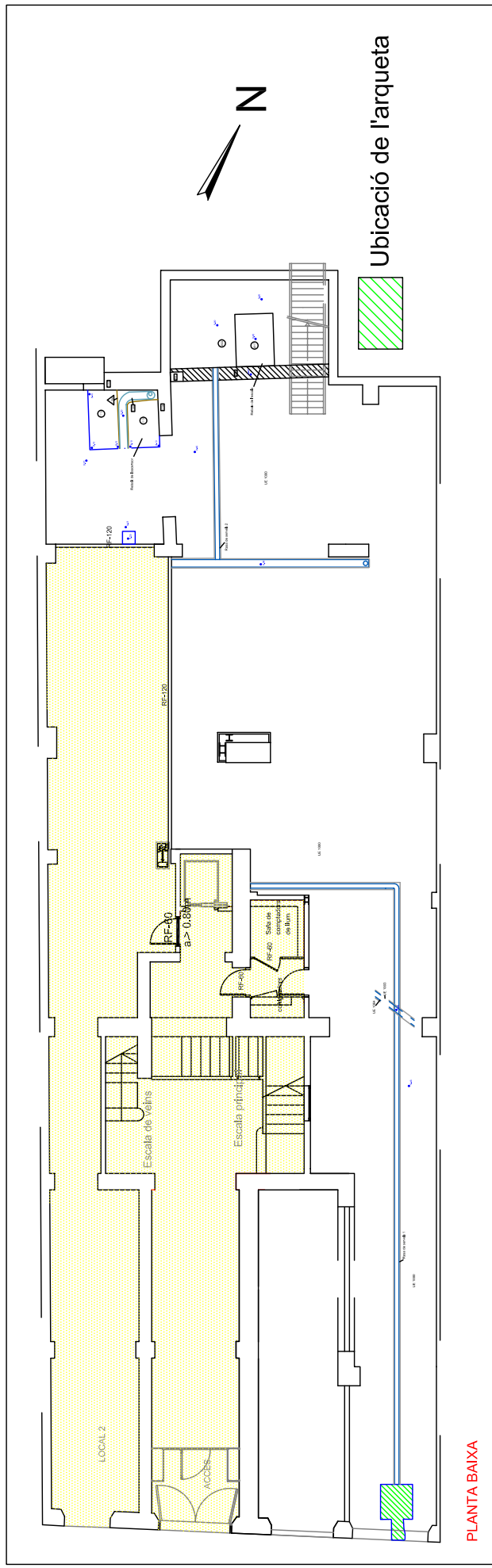
ARQUEOCIÈNCIA
Serveis Culturals S.L.

Carrer Portaferrissa, 21
Barcelona (Barcelonès)
Codi MHCb: 112/06

Seccions de les rases de servei 1 i 2,
i del rebaix de l'ascensor

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i F. Nuñez	Novembre 2006
BASE TOPOGRÀFICA INGAIR, S.L.	escala 1:20 MEMÒRIA PLANO: 08

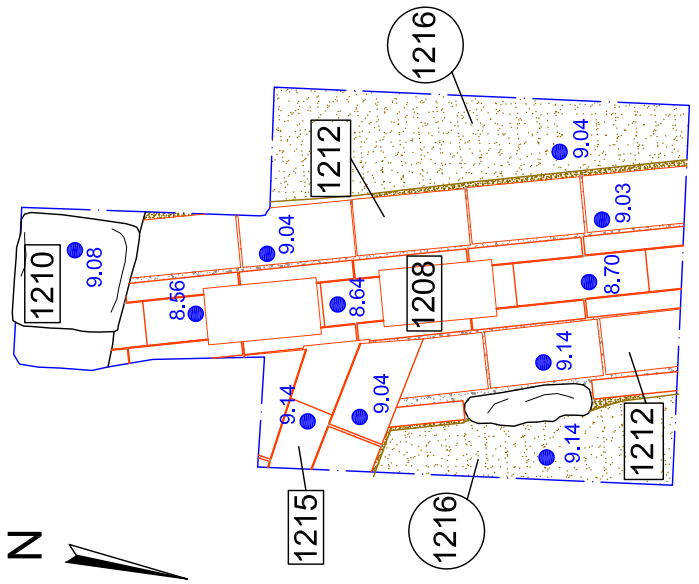
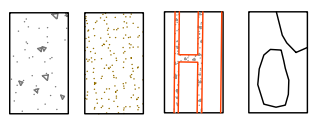
PLANTA BAIXA

Morter de calç

Terra

Maons

Pedres

Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHC: 112/06

Planta de l'arqueta

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i Francisco Núñez

BASE TOPOGRÀFICA
 INGAI, S.L.

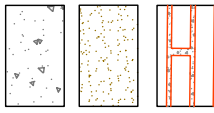
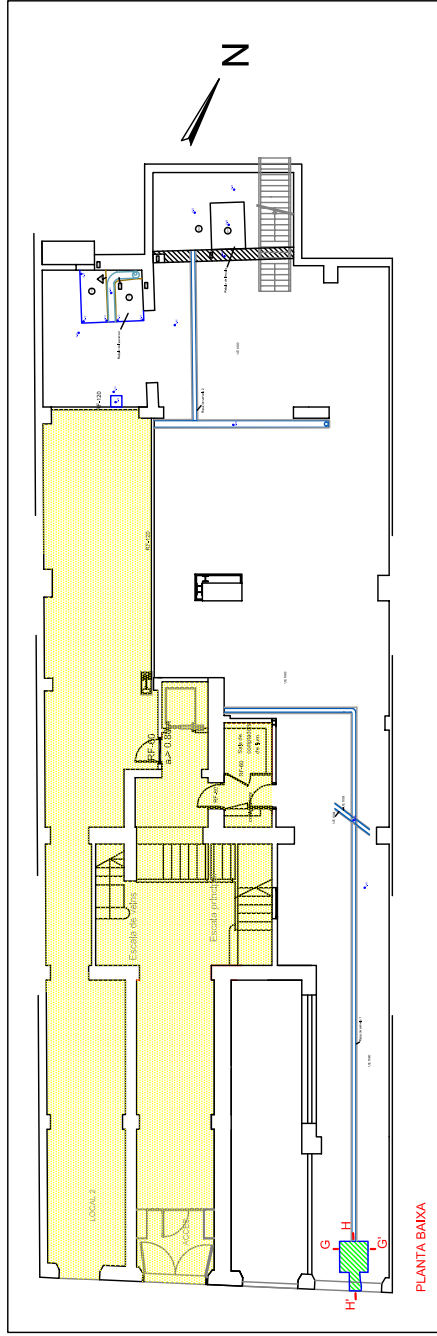
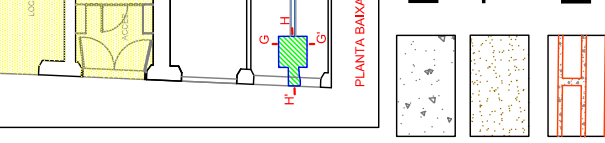
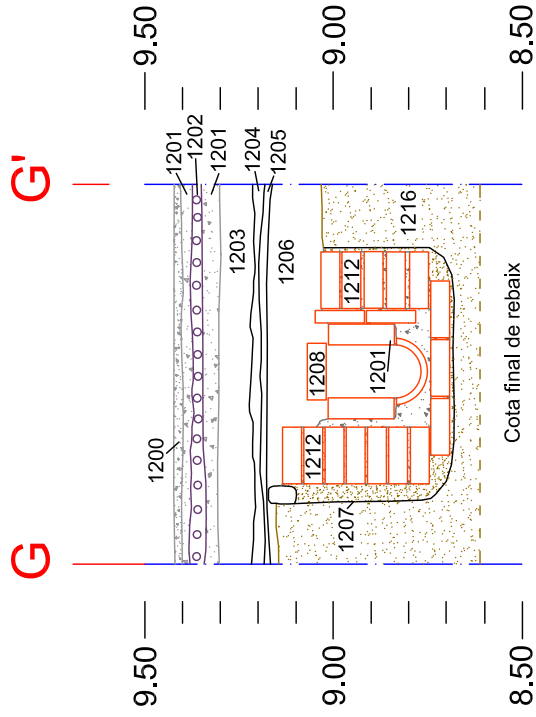
escala 1:20

Novembre 2006

MEMÒRIA

PLÀNOL 09

Morter de calç

Terra

Maons

Formigó

Sorra

Pedres

Malla elèctrosoldada

Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHC: 112/06

Seccions de l'arqueta: G-G' i H-H'

ARQUEÒLEG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Oriol Achón i Francisco Núñez

Novembre 2006

BASE TOPOGRÀFICA

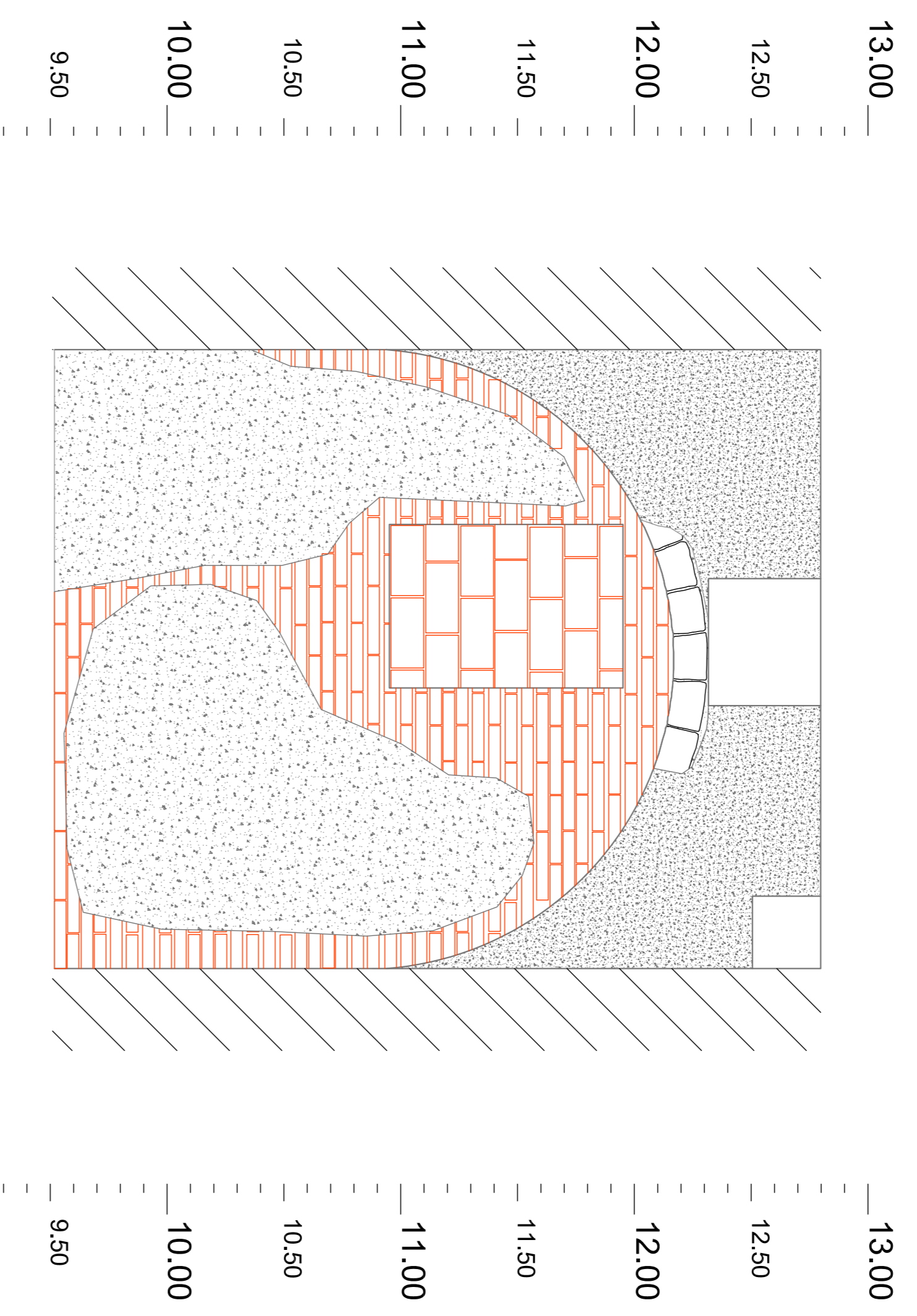
INGAIR, S.L.

escala 1:20

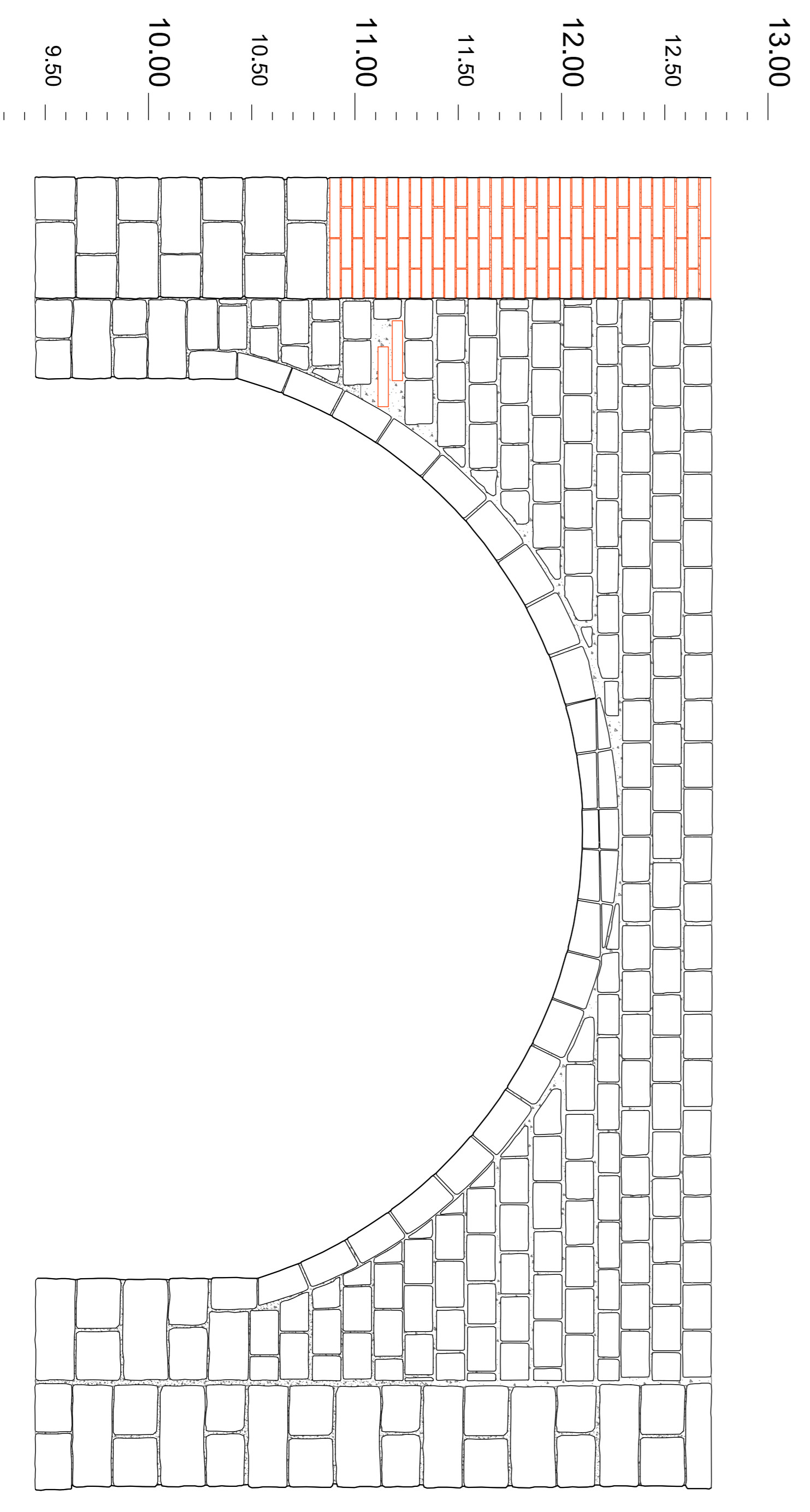
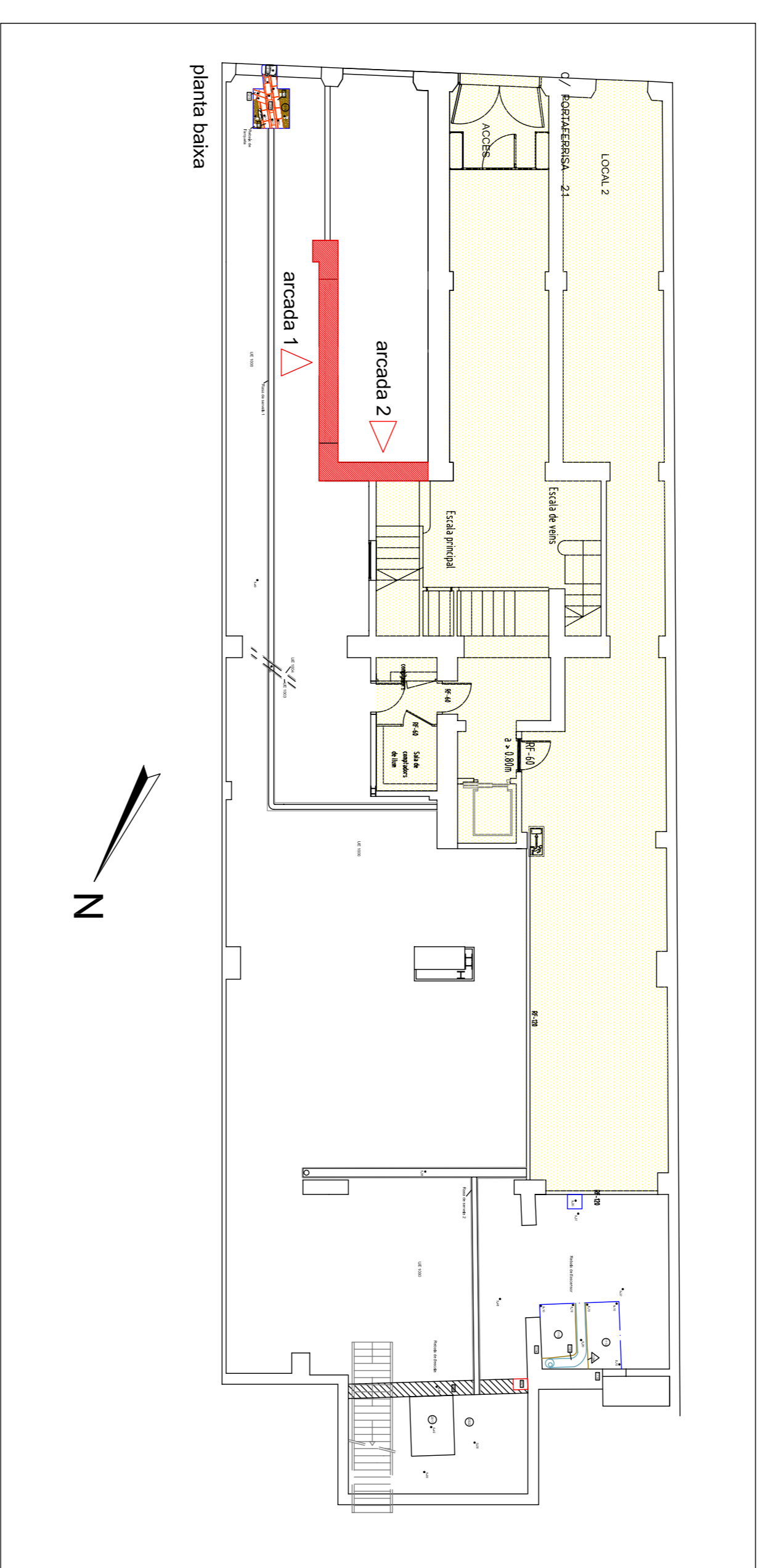

MEMÒRIA

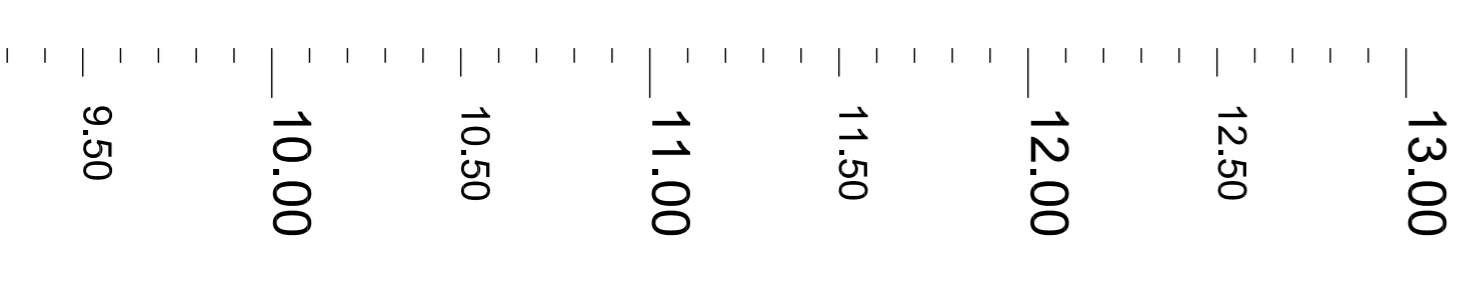
PLAND. 10

arcada 2

arcada 1

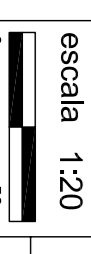
- Morter de calç
- Maons
- Ciment actual
- Pedres

Carrer Portaferrissa, 21
 Barcelona (Barcelonès)
 Codi MHCB: 112106
 Alcals de les arcades 1 i 2

ARQUEOLOG DIRECTOR: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: F. Núñez

BASE TOPOGRÀFICA	escala 1:20	MEMÒRIA
INGAIR, S.L.		11

Novembre 2006